

Bitidningen

Nyslungad Honung

Ytter
Stor burk: 80
Liten burk: 40

Året i bigården är tillbaka

Innovatörer satsar
på honungsskåp
och andelsbiodling

BIODLARNNA

Av Biodlare För Biodlare

Ny katalog!

Vår nya katalog kan beställas på vår hemsida. Du kan även läsa & ladda ner den till din dator, smartphone, platta m.m. Du hittar den på vår hemsida www.lpsbiodling.se (Tryck på katalogbilden i vänster kolumn för att öppna katalogen)

LP:s Biodling AB

Vi köper gärna din honung och ditt vax!
Hör av dig till oss för bästa pris på honung och vax.
shop@lpsbiodling.se eller 0533-63111

Inlämning av ramar och vax

Från den 1 oktober tar vi emot ramar och vax för rensning. Välkomna med noggrant uppmärkt och väl förpackade ramar.

Nackakupan

Vi finns på Facebook och Instagram!
www.facebook.com/lpsbiodling samt
www.instagram.com/lpsbiodling Följ oss gärna!

Anmäl dig till vårt nyhetsbrev på www.lpsbiodling.se för att ta del av nyheter och erbjudanden!

Besök vår webshop: www.lpsbiodling.se

Joel Svenssons Vaxfabrik

www.joelvax.se | 0431-430055 | info@joelvax.se

150
kg/m²

Densitet
150 kg/m²

Låda med
urgröpta handtag

Klar för
övervintring

Härdaste
lättviktskupan på
marknaden

Kupfest med Flexikupan v6-11

1 botten, 2 lådor, 1 tak, 20 trådade ramar,
spärrgaller, täckskiva.

Endast: **950,-**

OBS! Med den nya botten tillkommer **100,-**

Ordinarie pris: 1350,-

Finns i formaten: Lågnormal, HLS samt
¾ Langstroth

Frakt tillkommer, priser inkl. moms

På bilden visas den nya botten

NY SLUNGAR SERIE

VAXINLÄMNINGEN
ÄR ÖPPEN TILL 31/3

VI BETALAR 70,-/KG
FÖR RENT VAX

Artnr	Namn	Pris
134LDM	4-r Slungare, dadant, motordriven	4995,00
134LM	4-r Slungare, LN, motordriven	4895,00

Protokollen är till glädje för eftervärlden

Biodlarrörelsen växte sig stark i Sverige för omkring ett sekel sedan och nu är det tätt mellan föreningar och distrikt som firar 100-årsjubileum. Min lokalförening i Gränna bildades 1917 och vi har den stora turen att ha tillgång till alla kassaböcker fram till nu och protokollsböckerna från starten och fram till 1965, men sedan finns ett litet uppehåll.

Precis som i alla andra föreningar har det funnits en styrelse och ordförande, kassör, sekreterare och så vidare som under alla dessa år har gjort det strävsamma jobbet i en aktiv förening med att ordna möten, skriva protokoll, leda diskussioner, föra räkenskaper, genomföra revision och skaffa nya intresserade medlemmar.

Det är en stor förmån att nu 2017 få läsa protokoll och kassaböcker för de gångna åren. Det ger mig en stor glädje att få vetskap om hur det var på den tiden. Två citat ur protokollen:

23 juni 1930

”Mötet avhölls hos herr Johan Andersson Åsa. Vädret var strålande sommarväder, bina var flitiga, och gott drag rådde, samhällena verkade goda. Ett par samhällena genomgicks och drottningceller bortskars, en tillvaratogs för Blom på Kråkös räkning. Bina hade god försvarslust och stark självkänsla, och gav god respekt.”

17 juli 1955

”Ordförande dr Nordmark blev kallad till sjukbesök så förhandlingarna avslutades och sammanträdet övergick i samtalsform. Herr Anton Nilsson 67 år tog tillfället i akt och tog sig ett svalkande bad, vädret var nämligen vackert och varmt. Hela sommaren hade varit torr och varm med mycket solsken och många hade redan slungat tre skördar. Till slut avslutades mötet med gemensamt kaffe inne i matsalen.”

Alla sammanträden är protokollförda och vi kan i dag läsa om stora och små ärenden när vi bläddrar i böckerna. Där finns referat från föredrag och mötesdiskussioner, till exempel vad man skall tänka på vid invintring eller svärmförhindring.

I vår tid finns Twitter och Facebook som ger oss möjlighet till ”samtal” i realtid över stora avstånd, men glöm inte bort att delta i och uppskatta din lokalförenings verksamhet och dess engagerade funktionärer. Se till att föreningen för protokoll och skriver verksamhetsberättelser som en dag kommer att bli till stor glädje för kommande medlemmar!

Sture Käll
Ledamot förbundsstyrelsen
sture.kall@biodlarna.se

Bitidningen Årgång 116

Redaktion: Gårdsjögatan 1 D, 69632 Askersund

Redaktör: Anna Ahnér

Telefon: 0142-482006

E-post: anna.ahner@biodlarna.se

Bitidningen utges i 12 nummer årligen varav två nr är dubbelnummer. Tidningen utkommer strax före aktuell månad.

Material- och annonsinformation: Sid 31.

Manusstopp den första i månaden, knappt en månad före utgivningsdagen.

Tryck: Lenanders Grafiska.

Trycks på miljövänligt papper.

ISSN 0006-3886

Ansvarig utgivare:

Förbundsordförande Marita Delvert,

Grevgatan 35, 11453 Stockholm.

Telefon: 0736-737428.

Epost: marita.delvert@biodlarna.se

Sveriges Biodlares Riksförbund är en politiskt, religiöst och etniskt obunden ideell organisation, som bygger på principen om frivilligt, individuellt medlemskap. SBR ska arbeta för att utveckla svensk biodling som näring och meningsfull fritidssysselsättning, sprida kunskap om biodling, honungens egenskaper och pollinerings betydelse.

Förbundsexpedition:

Borgmästaregatan 26, 59634 Skänninge.

Telefon: se telefonlista på sidan 31.

Bankgiro: 512-7113 (medlemsavgifter)

Bankgiro: 413-6149 (övriga betalningar)

Plusgiro: 8685-0

E-post: sbr@biodlarna.se

Adressändringar meddelas till förbundsexpeditionen, 0142-482000.

Öppet: Mån-tors 08.00-16.00. Fre 08.00-14.00

Webbplats: www.biodlarna.se

Aktuella nr kan läsas via hemsidan.

Äldre BT kan laddas ner från hemsidan.

Är det något nummer av Bitidningen du inte fått? Kontakta SBR:s expedition, 0142-482000, sbr@biodlarna.se

Läs Bitidningen även på internet! Via hemsidan – www.biodlarna.se

Utbildning inom förbundet	5
I bigården	6
Biodling för långtidsarbetslösa	10
Koll på Kroatien	12
Bokrecension	14
Honungsskåp	15
Andelsbiodling	16
Vårkollen	18
Kurs i utökad biodling	19
Mer skydd för pollinatörerna krävs	20
VSH-projektet	22
Nordiska birådet	23
Bihälsa	24
Riksförbundsmötet, anmälan	26
Vi minns, Almanackan	28, 29
Marknaden	30

Nästa nummer (4 – april-numret) utkommer i slutet av mars.

MANUSSTOPP: 1 mars.

**Numret därpå (5-17) i slutet av april.
Manusstopp: 1 april.**

Manusstopp: Nr 1-1 dec, nr 2-1 jan, nr 3-1 feb, nr 4-1 mars, nr 5-1 apr, nr 6-1 maj, nr 7/8-1 juni, nr 9- 1 aug, nr 10-1 sep, nr 11/12-1 okt

Omslagsbilden:

*Honungsskåp.
Foto: Jörgen Nord*

Pricken över i:et på omslaget påminner om att drottningen märks gul i år.

Vad händer på utbildningssidan?

Först en kort tillbakablick. Under 2015/16 har vi genomfört behörighetsutbildningar på det nya studiematerialet runt om i landet. Vi har träffat cirka 450 cirkelledare, erfarna och mindre erfarna.

Biodlarnas nya kursmaterial, studieboken Mina första år som biodlare och de två arbetsböckerna Min biodling har tagits väl emot, något som vi i utbildningskommittén naturligtvis är mycket glada över. Vi har haft som ambition att skänka ett exemplar av kursböckerna till de cirkelledare som gått våra kurser och vi ser också, på de inköp som gjorts i Bibutiken, att materialet har använts i stor utsträckning i nybörjar- och fortsättningscirkelarna ute i landet.

Synpunkter på böckerna

Vi hoppas att studie- och arbetsböckerna kommer att användas under många år i alla de cirklar och andra undervisningstillfällen som ges. Det förutsätter dock att vi får återkoppling från er cirkelledare som använder dem som studiematerial. Mejla eller ring gärna oss i utbildningskommittén.

Till materialet har följt med ett USB minne. Detta är nu uppdaterat och bilderna följer bättre de olika kapitlen i studieboken. Vi arbetar också med att ta fram mer studiematerial. Nya och omarbetade böcker tillsammans med kursplaner och bildpresentationer och även foldrar, affischer och annat material som kan användas

Monica Selling vid träffen för distriktsordföranden och utbildningsansvariga i höstas.
Foto: Anna Ahnér

das i olika utbildningssammanhang ute i föreningarna.

Våra systerorganisationer i Norden och i de baltiska länderna arbetar precis som vi med de ständigt aktuella frågorna om hur man på bästa sätt kan stödja medlemmarnas utveckling och förkovran men också för att kunna rekrytera och utbilda nya medlemmar. Vi utbyter således erfarenheter och material till gagn för alla biodlare. Allt detta är en ständigt pågående process.

Vid ett möte under hösten träffades distriktsordföranden och utbildningsansvariga i Skänninge för att dryfta utbildningsfrågor. Vi föreslog då, som en möjlig metod, att flera distrikt går ihop och bildar så kallade utbildningsnätverk. Eftersom en av distriktens uppgifter är att inventera och uppmärksamma behovet av utbildningar, alla kategorier, inom sitt område är det en klok sak att inspirera varandra med idéer, framtagande och anordnande av olika arrangemang. Kort

sagt att på olika sätt sprida kunskap mellan varandra. Vi, i utbildningskommittén bistår er gärna och framförallt vill vi ha en dialog med er. Formerna för detta får växa fram successivt.

Fortsättningskurser

Fler behörighetskurser kommer att anordnas ute i landet. I Västsverige startar vi nu med en första fortsättningskurs för cirkelledare och ni ska då ha deltagit i en behörighetskurs, alltså fått en orientering i det nya kursmaterialet och hur vi från SBR:s sida ser på utbildningsfrågor framöver. Fortsättningskursen förutsätter att man har god erfarenhet av att ha lett nybörjar- och gärna fortsättningscirkel under några år eftersom fokus kommer att ligga på vuxenpedagogik och ledarskap.

För utbildningskommittén
**Monica Selling, Karin Persson
och Erik Heedman**

Broschyrer för medlemsvärvning

Alla föreningar och distrikt har möjlighet att beställa broschyrer för medlemsvärvning under 2017, utan någon kostnad.

Ni kan beställa följande paket:

- 60 st Värvarfoldrar – Bli biodlare
- 60 st Nyfiken på bin
- 20 st Honungsbin och biodling

Skicka din beställning till sbr@biodlarna.se eller ring 0142- 48 20 02 – Maj-Britt Järnvall

Beställ senast den **31 maj 2017**. I samband med detta ber vi er kassera gamla broschyrer med felaktig information (felaktiga adresser och felaktig info om medlemsavgifter etc).

Jan-Uno Andersson heter jag och bor i Slöinge i Falkenbergs kommun i Halland. Jag tillhör den äldre generationen biodlare, i januari fyllde jag 80 år, och har haft kontakt med bin sedan 1974. På förfrågan om jag ville skriva "I bigården" 2017, så lovade jag berätta lite om hur jag blev biodlare och vad som händer under året i min bigård.

Jan-Uno Andersson från Halland berättar om sitt år i bigården

Att jag är biodlare kan ses som en bi-effekt av att jag 1973 träffade min fru Bodil. Hennes far var nämligen biodlare sedan unga år. Han hette Göte Johansson och det dröjde inte länge förrän han övertygade mig om vilken fantastisk fritidssyssla biodling är. En bättre hobby kan man inte ha påstod han och med facit i hand kan jag inte göra annat än hålla med, biodling är fantastiskt på många sätt.

Själv var jag då 36 år och Göte närmade sig pensionsåldern. Detta var på hösten och hans bin var invintrade, så närmare bekantskap med de små liverna fick vänta. Vi bodde båda i Slöinge samhälle och träffades ofta. Jag fick låna ett häfte av Göte som hette "Kort handledning i Biskötsel", sammanställt av Åke Hansson. Under vinterkvällarna läste jag om bin och biodling och intresset för dessa varelser bara växte.

Våren kom och bina kom ut i solen. Det var spännande att vara med när Göte skulle göra den första kontrollen av bishövdarna efter vintern. Bina var relativt lugna efter all rök han gav dem. Det var

en blandning mellan nordiska och italienska så de var inte världens frommaste. Det kommer att bli bättre för drottningarna ska bytas ut, fick jag veta. Men jag började ändå tveka lite om det var biodling jag skulle ägna mig åt. Trots min tveksamhet drogs jag åt bikuporna som metall mot en magnet, och var ofta med i Götes bigård under sommaren 1974.

Invintring viktigt

När hösten kom skulle bina invintras. Detta fick jag inte missa att närvara vid, för det var viktiga saker. Det gällde att ordna för bina så att vinterförlusterna blev så låga som möjligt. Deras utrymme skulle minska ner så mycket som möjligt och isoleras för att de lättare skulle hålla värmen. Sedan skulle bina förses med sockerfoder som ersättning för den skördade honungen.

Under vintern som följde bläddrade jag igenom en packe bitidningar från slutet på 1940-talet och framåt. Alla årgångarna hade Göte sparat i en pappkartong på vinden. Det gav mycket att fundera över

och Göte fick många frågor att svara på. Han höll inte med om allt som påstods i dessa skrifter utan hade en egen uppfattning om hur bina skulle skötas för att må så bra som möjligt.

När bina vaknade på våren 1975, hade Göte slutat sitt jobb som målare och blivit pensionär. Nu kan jag ägna mer tid åt mina bin, sade han och tänkte utöka sin biodling under sommaren. Vi hade invintrat 8 samhällen varav ett inte hade klarat vintern. Det är sådant man får räkna med, blev jag upplyst om. Det händer allt som oftast att vintern blir jobbig för dem, förluststatistiken ligger på cirka 15–20 procent.

Under hela sommaren var jag i Götes bigård nästan varje lördag. Vi utökade med nya avläggare som fick bostad i de kupor som tillverkats under vintern. När hösten kom så fanns det 14 samhällen att invintra.

Redan två år efter Götes pensionering satte en hjärtinfarkt stopp för hans planer om biodlingen. Detta var på våren och bina stod i startgroparna för en ny

Min bigård efter invintring 2016.

säsong. Göte var medlem i dåvarande biodlarföreningen Getinge-Slöinge bivänner och med hjälp av en medlem i föreningen klarades vårarbetet av. Göte frisknade till men orkade inte själv med så mycket i biodlingen efter denna pärs. Följden blev att jag fick tillbringa mycket mer tid med bina och min relation till dem stärktes. Nu bestämde jag mig för att bli biodlare på riktigt och blev medlem i tidigare nämnda förening, vars medlemmar nu tillhör Harplinge biodlarförening.

Allergisk reaktion

När jag haft närkontakt med bin några år, hade det blivit ett och annat bisticke utan alltför stora obehag. Men sommaren 1979 råkade några bin komma innanför slöjan och jag fick ett par stick på halsen som gav en kraftig allergireaktion. Det var ju inte denna situation jag ville hamna i nu, när det även blivit några egna samhällen där Bodil och jag bodde. Det finns vaccination för sådant fick jag veta. Läkaren på vårdcentralen ordnade med ett allergitest

som visade på bi- och getingallergi. Omgående påbörjades en hyposensibilisering som metoden kallas. Det blev en spruta i veckan under 8 veckor. Därefter blev det en spruta varannan månad i nästan fyra år. Under denna tid skulle jag skydda mig väldigt noga vid arbete med bina, samt ha tabletter tillgängliga.

Det hände ändå att jag råkade få något stick men behövde aldrig använda tabletterna. Bisticken blev som knottbett, det kliade lite och efter några timmar syntes nästan ingen reaktion på huden.

Bra mentor

Åren gick och 1983 fick Göte sin andra hjärtinfarkt. Denna klarade han inte och efter hans bortgång blev allt vad gällde bina mitt ansvar. Det bestämdes att jag tills vidare skulle sköta dem eftersom Göte varit en bra mentor och gett mig kunskap om biodlingens alla göromål. Det fanns heller inte någon tvekan om att det var det jag ville. Vi hade under senare år skött bina tillsammans och bytt drottningar till Buckfast så

bina var nu mycket mer samarbetsvilliga.

Sedan Bodils mamma flyttat till äldreboende, föll det sig helt naturligt att det var Bodil och jag som skulle överta huset med trädgården och alla bina. Antalet samhällen växte med åren och var som mest 20 under senare delen av 1900-talet. Numera invintrar jag 9–10 samhällen varje höst och säljer hälften på våren efter. Bikuporna står i en skogskant mot sydväst utanför vår villatomt i utkanten av samhället. Bina bor i både träkupor och de nu vanliga lådorna för uppstapling. Ramformatet är lågnormal och lådorna är av trä både isolerade och oisolerade. Invånarna i dessa bibostäder är av buckfasttyp. De nya drottningar som föds får paras fritt med drönare som finns i omgivningen, eftersom det är buckfast som numera dominerar trakten. Under senare delen av 1990-talet upptäcktes varroakvalster i våra bisamhällen här i Halland. Vad detta har betytt för mina bins övervintringar kan jag kanske berätta i aprilnumret.

Fortsättning på nästa sida ➤

I bigården

Landningsbana sparar bin.

Denna typ av botten används.

Vad som händer i bigården under

I södra delen av vårt land kan bina börja visa sig utomhus soliga fina dagar i mars, men det är inte mycket att göra med bina nu, de mår bäst om de får vara i fred. Det är inte ovanligt att drottningen startar sin äggläggning i mars och man får inte låta nyfikenheten bli för stor över tillståndet i kupan.

Byta bottnar kan man däremot göra och det brukar bli i månadskiftet februari-mars. Detta är ingen nödvändig åtgärd och biodlare med många samhällen gör det inte heller. Men finns bara ett mindre antal är det ett bra sätt att tidigt få upplysning om tillståndet i kupan utan att öppna. Denna aktivitet utförs lämpligen, medan bina fortfarande sitter i klunga, en dag med någon minusgrad och vindstilla. Om lådorna lyfts försiktigt så märker bina inget utan sussar lugnt vidare. Vill man flytta en kupa några meter så är den rätta tiden nu innan bina börjar flyga med

Gott om foder kvar i trågekupa.

någon större intensitet. Men det bör ske med försiktighet.

Invintrar på två lådor

Numera invintrar jag mina bin på två våningar lågnormal med antal ramar i varje

våning som bistrykan kräver. Ett normal-samhälle har under vintern 7 ramar i varje låda, avläggare får 5 ramar i varje våning. En flyttbar vägg bakom begränsar utrymmet i lådorna så tyngden ligger på flussersidan. Först ställs en ren botten jämte

En botten efter vintern.

Nedfallskivan till samma botten.

mars månad

samhället. Sedan lyfter jag bort taksektionen och lossar försiktigt undre lådan från botten med kupkniven. Därefter ställer jag mig framför flustret, tar tag i undre lådans handtag och lyfter försiktigt kupan över till den tillfälliga botten. Vid lyftet av lådorna så känner man, med lite erfarenhet, på tyngden hur mycket foder som finns kvar.

Den nu frilagda botten städas av och lådorna lyfts tillbaka.

Nedfallet ger kunskap

Nedfallet på botten ger en värdefull vetenskap om hur bina haft det under vintern. Om ett samhälle av en eller annan anledning inte klarat vintern så är det en fördel att detta upptäcks tidigt. Då är det lättare att sanera lådorna, fixa till dem och ha dem färdiga när de behövs för avläggare fram i maj.

Mina trågupor går inte att byta botten på, men foderstatus kan kollas genom att lyfta en ram bak i skattlådan.

Det ska egentligen inte ha gått åt så mycket foder ännu. Foderåtgång mellan oktober och början på mars ska inte vara mera än 3-4 kilo för ett normalstort

bisamhälle i vila.

Bin som inte förbrukat mycket foder under vintern har inte bråttom att komma ut på våren. De kan invänta en lugn solig dag med 8 -10 plusgrader i skuggan.

Den isolering som togs bort i tråguporna, efter att bina dragit ner sitt vinterfoder i höstas, läggs nu tillbaka. Det är främst uppåt som isolering är ett plus för bina, nu när yngel ska värmas och temperaturen ska upp till 34-35 grader i kupan.

Vid invintringen tar många biodlare bort det mesta av det pollen som bina med stor möda, och säkert med tanke på en sen vår, har samlat in under hösten. Det gör inte jag, för de bin som nu ska börja mata yngel använder till en början detta konserverade pollen som råvara för tillverkning av fodersaft.

Bin hjälps åt med sysslorna

Invånarna i kupan vid denna tid på året, är alla födda i senare delen av juli samt augusti och september förra året. Efter att bina börjat flyga hjälps dessa åt på bästa vis med städning, matning av yngel, bygge, vakthållning och insamling av pollen när det finns att hämta ute. Under mars och

början på april kommer antalet bin i kupan minska, de bin som övervintrat dör bort fortare än det föds nya. Fram i slutet på mars börjar nya bin krypa ut ur sina celler och ta över jobbet inne i kupan.

Landningsbana

Landningsbana i form av en rejäl skiva framför flusteringsgången sparar många värdefulla bin under tidig vår. Vid kyligt och blåsig väder är det lätt att bina missar flustret när de kommer hem fullastade med pollen. Hamnar de då på marken, kanske i skugga under kupan, kyls de fort ner och orkar inte lyfta igen. Dessa skivor kan göra god nytta även på sommaren, men tas bort vid invintringen för att inte samla snö framför flustret under vintern.

Rensningsflygningen innebär sedan ingen annan åtgärd än att glädjas åt att se bina vara ute och flyga efter en lång vintervila. Man öppnar inga samhällen så här tidigt på året om det inte är nödvändigt. Flusterobservationer kan säga en hel del om tillståndet i kupan.

Den första genomgången av samhällena blir en vacker april dag. Denna aktivitet skriver jag om nästa gång.

En chans för långtidsarbetslösa

ANNA AHNÉR

Biodlaren Per Fyhrlund fick en idé under 2015 som han sedan dess lägger mycket tid och kraft på att förverkliga. Han vill ge personer som står mycket långt från arbetsmarknaden en möjlighet att finna en sysselsättning och inkomst i biodling.

Per Fyhrlund ville göra något för personer som står långt från arbetsmarknaden. Han ville starta en utbildning för dessa där de får lära sig om biodling, företagande och komma igång med ett eget företag inom biodling.

Han började med att ta kontakt med olika myndigheter, Arbetsförmedlingen och kommuner.

Där stötte han på en del motstånd.

Bland annat svårigheter med upphandling och handläggare som har för lite kunskap om vad biodling kan erbjuda.

Fler utbildningar

Per Fyhrlund bor i Strömsnäsbruk i södra Småland och kan jobba mot kommuner i södra delen av landet. Där driver han också sitt eget familjeföretag Rosendals Biproducter AB.

Utbildningen som har fått namnet Yrkesutbildning för alla – Biodling är inte en konkurrent till Yrkeshöskolan för biodling. Målgruppen är en helt annan och Per uppmanar till att fler utbildningar startas på olika platser i landet.

– Jag ser gärna att fler utbildningar startas på olika håll i landet, säger han.

Trots en del motgångar kom Per igång med en utbildning under 2016 genom samarbete med Arbetsförmedlingen och Hushållningssällskapet. Hushållningssällskapet Kalmar-Kronoberg-Blekinge

har efter upphandling av Arbetsförmedlingen fått i uppdrag att driva vuxenutbildningar i Småland inom lantbruk, djur och trädgård.

I mars startade utbildningen med nio deltagare. Fem personer, kvinnor och män, gick igenom hela den 40 veckor långa utbildningen. Gruppen hade en blandad bakgrund och olika nationaliteter. En var analfabet. Alla hade gemensamt att de stod mycket långt från arbetsmarknaden.

Starta företag

I utbildningen ingår grundläggande teori, praktiskt arbete i bigårdarna, tillverka eget kupmaterial, bihälsa, honungshantering och mycket mer. Alla deltagare tillverkar sina kupor och gör avläggare så att de vid utbildningens slut har tre bisamhällen. De får hjälp med att hitta uppställningsplats. I kursen ingår även kunskap om företagsande så att de kan fortsätta som egen-

Töreבודה Vax

Hos oss kan du
välja cellstorlekar
4,9 5,1 och 5,3 mm
och drönarvax

Ange cellstorlek vid beställning!
Saknas uppgift levereras 5,1 mm.

Vi rensar varje parti för sig

Märk med namn, adress, tel nr och kolliantal. Ska vi kassera några ramar efter rensningen? Skriv "eldas" på kollit.

Särbehandling

Många biodlare vill ej ha Apistan eller thymolrester (t ex från Apiguard) i sitt vax. Därför särbehandlar vi ditt vax om du skriver ett intyg med namn, adress och tel nr och märker dina kollin med "SÄRBEHANDLAS".

Öppettider

Mån-fre 9-16

Lunchstängt 12.30-13.30

VAX KÖPES!

**Inlämning av
ramar och vax
1 okt - 31 mars**

Vaxet ursmält, ramen desinficerad

Vi har även FÖRENINGSPRIS på vaxhantering

**Tänk på att ta
vara på vaxet!**

KRAV-godkänt
renseri

Allt för biodlaren
Stor som liten

MS Biredskapsfabriken AB

Töreבודה

info@biredskapsfabriken.se

Sedan 1941

www.biredskapsfabriken.se

Fikapauserna är också viktiga. De ger tillfälle till reflektion och samtal om till exempel vilka växter som för tillfället ger drag. Foto: Per Fyhrlund

företagare eller kanske tillsammans i en ekonomisk förening.

Statistiken visar på nedslående siffror för utrikeskommandes chanser på arbetsmarknaden. Endast 50 procent har ett arbete efter tio år. Det är Pers hjärtefråga, att hjälpa människor att få en chans på arbetsmarknaden och bryta isoleringen och komma in i det svenska samhället.

Egen försörjning

– Detta är ett ypperligt tillfälle att skaffa sig en egen försörjning och bli en del av det svenska samhället. Genom biodlingen

I utbildningen ingår mycket praktiskt arbete i bigården.

Foto: Per Fyhrlund

kan du bygga upp ett nätverk av kontakter som även sträcker sig utanför biodlarkretsen. För att nämna några exempel – affärer dit du levererar din honung och markägare där du har dina kupor, säger Per Fyhrlund.

– Utbildningen gäller för alla som är arbetssökande. Inte bara utrikes kommande, tillägger Per.

Snart inleds årets utbildning, också den på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Den 27 februari kommer ett nytt gäng för att få kunskaper om biodling och möjligheter till försörjning.

Läs mer om utbildningen på www.rosendalshonung.se.

KURS I UTÖKAD BIODLING

Biodlingsföretagarna anordnar vid fyra tillfällen i vår en kurs i utökad biodling.

Under dagen föreläser Bo-Göran Nilsson om hur och vad som krävs för att du ska kunna utöka din biodling från några samhällen i en bigård till att kunna sköta en handfull bigårdar.

EFTER KURSEN FÅR DU UNDER ETT ÅR:

- Tillgång till Biodlingsföretagarnas företagsrådgivning
- Tillgång till Biodlingsföretagarnas medlemsforum
- Tidningarna Gadden och eGadden
- Rätt att delta i Biodlingsföretagarnas övriga medlemsarrangemang.

Tid och plats:

Göteborg

Lördag 4/3 kl 10–18 Apple Hotel & Konferens

Stockholm

Lördag 11/3 kl 10–18 Scandic Star Sollentuna

Karlstad

Lördag 1/4 kl 10–18 BW Gustaf Fröding Hotell

Gävle

Lördag 8/4 kl 10–18 Scandic Gävle Väst

Pris (exkl moms):

Medlemmar i Biodlingsföretagarna 50 kr.
Icke medlemmar i Biodlingsföretagarna 200 kr.

Bindande anmälan görs på www.biodlingsforetagarna.se

OBS! Antalet platser är begränsat.

Lunch och fika ingår i avgiften.

Biodlingsföretagarna

Vi finns på www.biodlingsforetagarna.se och facebook biodlingsforetagarna

Flyttbar paviljong med cirka 40 bikupor.

Foto: Kennet Lindström

Intryck från en studieresa till norra

I juni ordnade Uppsala Biodlareförening en veckolång studieresa till Kroatien. Ett 20-tal biodlare besökte hobby- och yrkesbiodlare i norra delen landet och blev mycket hjärtligt mottagna. Vi blev snabbt varse att vi har mycket att lära av kroatisk biodling.

Den mesta honungen som produceras säljs lokalt, direkt av producenterna. Flera av bigårdarna vi besökte har gått i arv i flera generationer och har fasta kundkretsar. Konsumenterna är villiga att betala ett högt pris för framför allt akaciahonung (lat. *Robinia pseudoacacia*), medan blandhonung ger betydligt sämre betalt.

Huvuddelen av Kroatiens biodlare bedriver biodling mer eller mindre yrkesmässigt. De hobbybiodlare vi träffade har 10–15 samhällen, en del betydligt mer än så, kanske beroende på ett gynnsamt skat-

tesystem. All biodling är skattebefriad upp till cirka 100 000 kronor. Många har biodlingen som ett komplement till andra inkomster, till exempel från lantbruk eller anställning, och kan då ha ett par hundra samhällen.

Sorthonung

I Kroatien är sorthonungen mycket viktig. Genom att utnyttja några starka dragväxter som robinia, lind, kastanj och salvia producerar man stora volymer sorthonung. Efter sluts kattningen får bina klara sig på den honung de drar in. Vid invintringen i augusti fyller man vid behov på med socker. Avkastningen per samhälle är därmed lägre än vi är vana vid. Sorthonungen ger ungefär 20 kg per samhälle och år men betingar ett pris på upp till 9 EUR per kilo, trots att kostnadsläget är mycket lägre än hos oss.

Klimatet, med en relativt mild vinter och en het sommar, ger speciella förutsättningar. Samhällena är yngelfria under en kort tid i början av januari. Under juli–augusti är draget mycket dåligt. Inriktningen

på sorthonung gör att mobila bigårdar i form av vagnar med upp till 70 samhällen på varje år vanliga. Man följer helt enkelt draget och många biodlare ställer sina kupor i exempelvis samma robiniaskog. Blomningen är så riklig att det räcker till väldigt många samhällen.

Den omfattande flyttningen ställer stora krav på kontroll, dels för att undvika spridning av sjukdomar, men också för att reglera hur biodlarna ska samsas på en dragplats. Man har en mycket väl utbyggd organisation med lokala bitillsyningsmän, som ansvarar för fördelningen av platser, samt veterinärer med inriktning på bisjukdomar. Skriftligt godkännande av en veterinär och bitillsyningsman är ett krav för att få flytta samhällen. Samtliga bigårdar måste ange en GPS position så att veterinärer och bitillsyningsmän kan se var de är placerade.

Även om biodlingen har en lång tradition träffade vi på flera innovativa satsningar. Det handlar både om förädling av produkter – så som en blandning av drottningge och pollen eller honung med ört-

Nenad Finzirs smarta kupa med utdragbara ramar.

Foto: Kennet Lindström

Foto: Mats Kihlén

Kroatien

kryddor – och inom själva biodlingen. Ett exempel är en kupa med utdragbara konsoller i lådan så att yngelrummet lätt kan inspekteras. Man öppnar alltså baksidan och drar ut ramarna utan att lyfta av skattlådorna. Enkelt men genialt!

Sjukdomar och hot

Biodlingen i Kroatien lägger stor vikt vid att hålla renrasiga bin. Carnicabin är vanligast. I gränsområdet mot Italien har man en korsning av carnica-ligustica. Varroa är ett stort problem och behandlas genomgående med organiska syror och drönarutskärning. Den korta yngelfria perioden är en utmaning. Det största kortsiktiga hotet är den lilla kupskalbaggen som finns i närbelägna Italien. Det är nog bara en tidsfråga innan den når Kroatien.

Inblandning av paraffin i vaxet ses som ett omfattande problem. Fusket är svårt att upptäcka utan avancerad analysutrustning. Paraffin får mycket negativa följder eftersom bina inte kan processa vaxet. Vi besökte Universitetet i Zagreb och fick möjlighet att få prover från Sve-

rige analyserade. Lyckligtvis påvisades endast försumbara mängder paraffin i proverna från våra svenska leverantörer. Det kan ändå vara en god idé att följa upp med fler analyser om bristen på bivax fortsätter och oseriösa aktörer lockas att blanda ut vaxet.

Organisation och utveckling

Det nationella biodlarförbundet har stor betydelse för verksamheten, även för små biodlare. Förbundet ansvarar för all inrapportering och registrering av skörderesultat och administrerar systemet för EU-bidrag. Biodlare kan få stöd för inköp av material med upp till 50 procent av kostnaden. Den nationella föreningen omfattar både yrkes- och hobbyodlare. Det finns ett system för provtagning där man som biodlare kan få 90 procent rabatt på tre honungsprover per år. Levnadsstandarden i Kroatien är lägre än i Sverige, och biodlingen har därför sannolikt en stor betydelse för människor på landsbygden som ett inte oansenligt bidrag till inkomsten. Det nationella förbundets roll för

att direkt stödja biodlare av olika slag är därför viktig.

För Sverige kanske vi skulle se den nationella prioriteringen lite annorlunda – med större fokus på ekosystemtjänster. Här hos oss har vi haft en stor tillväxt av antalet hobbyodlare under senare år, men antalet samhällen per biodlare är fortsatt mycket blygsamt. Om gynnande av pollinering är ett nationellt mål så behöver antalet samhällen öka. Det är antagligen mycket enklare att fördubbla antalet samhällen per hobbybiodlare, än att öka rekryteringen av odlare med 100 procent. Det är värt att notera att när skattereglerna i Sverige ändrades och gränsen på 15 skattefria samhällen försvann 1991, så minskade antalet samhällen per hobbybiodlare. Det finns givetvis flera vägar att gå, men vi bör fundera på hur våra egna organisationer kan stödja målet att öka antalet bisamhällen.

**Jan Rosenfeld, Katarina Fehler,
Mats Kihlén**
Uppsala Biodlareförening

Bok om bin, blommor och bär

När sommaren och bisäsongen ännu känns avlägsen och utom räckhåll kan man alltid ge tålamodet näring genom en god bok. Ett intressant nytillskott är professor emeritus Ingemar Fries "Blommor och bin" (Apinordica). Boken ger mer än titeln lovar, och läsare med minsta naturintresse fångas redan från de första sidorna.

Bokens text och bilder kretsar runt författarens och hans hustrus gård Underberga, belägen i jordbrukslandskapet norr om Mälaren. Med trädgården som utgångspunkt beskrivs de olika avdelningarna med underliggande kapitel: pollinerings betydelse, pollinering och pollinerare, årstider och pollinerare samt pollinerare och värdväxter på Underberga.

Ingemar Fries.
Foto: Barbara Locke

Pollinering som röd tråd

Ingemar Fries begränsar sig inte till att skildra honungsbinas roll i trädgården, utan presenterar ett rikligt urval av trädgårdens bebyggare, deras bostäder och övriga behov, och deras betydelse i naturen, den biologiska mångfalden och naturens kretslopp. Insektspollinerings betydelse, i stort som i smått, går som en röd tråd genom kapitlen, och pollinerings mer detaljerade innebörd och system reds ut i ett eget avsnitt. Tabeller och textavsnitt ger en uppfattning om den mångfald och variation av pollinerande insekter som faktiskt rör sig i våra trädgårdar, fast vi kanske sällan reflekterar över vilka det är som surrar i rabatterna.

Ingemar Fries för också ett sakligt resonemang omkring företeelser som hotar de pollinerande insekterna, som sjukdomar, parasiter, och effekter av konstgödsel och bekämpningsmedel inom jordbruket. Och som en motvikt till hoten får man också tips och råd om hur man kan un-

Ett blålockbi fångat på bild i författarens trädgård.

Foto: Ingemar Fries

Bakom ladugården på författarens gård växer en stor sälj, som garanterar vårfrukost för bin och andra kryp.

Foto: Ingemar Fries

derlätta för insekter att etablera sig i åtminstone den egna trädgården.

Nyttiga fakta

"Blommor och bin" är en detaljrik bok, fylld av intressanta och nyttiga fakta som förmedlas i en lättsam och samtalande ton. Den har ett överflöd av bilder av blommor och bin och där finns många övriga naturbilder tagna vid olika årstider. Här och var bland kapitlen bjuder författaren också på recept som kan prövas när den tiden är kommen: äppelvin, maskrosvin, ringblomssalva. Sammantaget är det en tilltalande bok som dels vittnar om författarens stora kunskaper om ämnet, dels

också avslöjar en stor omsorg om naturens små men trägna arbetare som så ofta hamnar i skymundan när naturmotiv visas upp i bokform. Många rader manar för-synt till eftertanke:

"Det är helt enkelt svårt att föreställa sig hur vår natur skulle se ut, eller vilka växt- och djurarter som skulle finnas, om vi saknade pollinerande insekter. Men en god gissning är att världen skulle se helt annorlunda ut och vara en betydligt tråkigare och mindre färgrik plats att leva på. Åtminstone för den som uppskattar en blommande trädgård eller doften av nyskördade äpplen."

Sandy Bergström

Tessan Nordeman och Rickard Hansson satsar på att sälja andelar i skörden. Jörgen Nord har satt upp ett honungsskåp vid vägen för självbetjäning.

AV ANN SOFIE FREDRIKSSON

Båda är alternativ till traditionell biodling och försäljning.

I två artiklar berättar Bitidningen hur de tre har gått till väga.

Andelsbiodling och honungsskåp hittar kunder

Jörgen Nord i Rimforsa säljer all sin honung via sitt honungsskåp – Östergötlands minsta gårdsbutik.

– Det är ett ombyggt köksskåp som jag sätter upp nere vid vägen varje sommar.

I skåpet finns en kassalåda för kontanter men honungsköparen kan också swisha sin betalning.

I sommar blir det fjärde året som Jörgen har sitt honungsskåp uppe. Och lurad har han inte blivit än så länge.

– Nä, folk är ärliga. Även om det i somras var några som lade gamla tjugolappar i lådan och som jag inte hann med att växla in på banken.

Är skåpet ditt enda försäljningsställe? Hur får dina kunder veta att det står vid den lilla byvägen?

– Det mesta av honungen säljer jag via skåpet. Folk berättar för varandra var de har köpt honung, men jag har även en facebook-sida, Arnebo Västergård, där jag annonserar vad jag har till salu.

Jörgen säljer annat också; äppelmust, körsbärssylt och äppelträd från egen förädling. Den här vintern övervintrar Jörgen tre samhällen hemma vid radhuset och fem vid svärmors gård. Nästa vinter hoppas han att antalet ska ha dubblats.

– Fler borde satsa på sådana här skåp som komplement till skyltar med ”honung säljes”.

Jörgen Nords kunder betalar kontant eller swishar pengar.
Foto: Privat

Jörgen Nord.
Foto: Ann Sofie Fredriksson

Jörgen Nord säljer sin honung i ett honungsskåp uppsatt jämte byvägen. Foto: Privat ►

Tessan och Rickard är pionjärer inom

Skåningen Rickard Hansson jobbar på att bli yrkesbiodlare. Småländskan Tessan Nordeman ser andelsbiodling som ett sätt att väcka intresse för var maten kommer ifrån. För båda blir konceptet något av en ekonomisk försäkring.

Andelsbiodling innebär att hugade spekulanter köper in sig på en andel av skörden, utan att veta om det kommer att bli lite eller mycket honung. Anledningen till att man som biodlare vill låta andra få köpa in sig på honungsskörden i förväg kan variera. Intresseväckare för bin, för biodling, för biologisk mångfald, riskspridning och ett sätt att få in kapital för utökning.

Andelsodling är inget nytt. Det har funnits i många årtionden i Japan, USA och andra länder i Europa. Det håller på att växa även i Sverige när det gäller nötdjur, grönsaker och rotfrukter med mera.

Nyhetsbrev och besök

Andelsodling och biodling är mera nytt. Tessan startade med att lägga ut en förfrågan bland sina vänner på Facebook, och eftersom det gick så bra bestämde hon sig för att också dela med sig av konceptet till de biodlargrupper hon var med i.

– Jag fick snabbt gensvar och eftersom jag inte har så många kupor så blev det snabbt fullt. Nu har jag lagt upp en plan för året. Jag kommer skicka nyhetsbrev till andelsköparna om vad som händer i bigården och även erbjuda dem att göra studiebesök.

Ekonomisk försäkring

Rickard Hansson hade även andra utgångspunkter för att satsa på andelsbiodling. Han blev arbetslös vid årsskiftet och planerar att bli yrkesbiodlare.

– Jag var en av dem som tänkte på Tessans idé. Jag vill gå från hobby till att kunna försörja mig på mina bin. Det här känns som en möjlighet att säkra ekonomin och få in pengar till utökning.

Rickard har sålt tio andelar per sam-

Här är Tessan Nordemans första studiebesök i bigården. Hon kläckte idén om andelsbiodling ...

hälle i totalt 10 kupor. Det blir 100 andelar á 399 kronor styck. För köparen kan det bli allt från nästan ingen skörd alls till nio kilo honung, om det blir en riktigt bra skörd för Rickards totalt 30 samhällen. Rickard ser det som att han har säkrat om det blir en dålig skörd. Visst förlorar han om det blir en riktigt bra skörd, men samtidigt blir risken gemensam med de 100 som köpt andelar. De kan ju också förlora

om samhället dör eller skörden blir liten.

Köparna finns från Frankrike i söder till Kiruna i Lappland, men också många nära hemma i Skåne.

– De som vill kan komma förbi när jag tappar och samtidigt hämta sin honung. Till andra får jag skicka honungen med posten.

Tessans andelar kostar 400 kronor och det är också tio andelar per samhälle,

andelsbiodling

Foto: Stefan Axelsson

... och Rickard Hansson ville snabbt vara med och erbjuda andelar.

Foto: Maria Rosenlund

Fakta om andelsjordbruk

Andelsjordbruk eller community-supported agriculture (CSA) innebär ett jordbruk som utförs som ett partnerskap mellan konsument och lantbrukare, biodlare eller trädgårdsodlare där ansvar och risker men också skörden delas. Partnerskapet kan vara att köpa en del av skörden i förväg (självplock på gården) eller att teckna en prenumeration på grönsaker, frukt, bär, honung, kött, ägg med mera. Alla andelsjordbruk har tre gemensamma kännetecken, det vill säga närodlat, betalning i förväg, och kontinuerlig leverans eller skörd.

För att möta behovet av erfarenhetsutbyte och utveckling finns en nationell paraplyorganisation: Andelsjordbruk Sverige/CSA Sweden. Syftet med den föreningen är att verka för den hållbara utvecklingen av andelsjordbruk (CSA) i Sverige.

så det är 10 procent av skörden som går till var och en. Hon satsar också på att erbjuda att få följa ett samhälle från avlägare till fullstort.

Väcka intresse för bin

– Det innebär att andelsköparen inte kan räkna med att få någon del av skörden förän år två men många gör inte detta för honungen, de vill lära sig mer om bin och

känna sig delaktiga.

För den intresserade går det att följa och diskutera konceptet via den slutna facebook-gruppen Andelsbiodling. Tessan är administratör och hon hoppas att fler ska bli intresserade att starta andelsbiodling på hemmaplan.

Lokalt producerad mat

Det är ju ett sätt att erbjuda lokalt produ-

cerad mat, erbjuda en möjlighet för dem som inte har tid eller vågar börja med bin. Med en introduktion via andelsbiodling kanske de sedan själva törs skaffa bin. Hon hoppas att fler biodlare också vågar att satsa på det här.

– Det går ju att erbjuda andelar i ett par av samhällena man har och just nu är efterfrågan betydligt större än tillgången, avslutar hon.

Genom att ha glas eller genomskinlig plast över en hel låda, så kan man följa bisamhället under hela vintern. Bilden visar biklotet och den observante kan också se att bina har foder.

Vårens utmaningar för bisamhället

Här delar Anders Berg med sig av vad han gör i bigården under våren.

Mars månad är uppvaknadens glada månad för bina. Bina brukar ha sin rensningsflykt och tömmer tarmen efter en lång vinter. I norra Sverige får säkert många bisamhällen vänta till i april. Under vintern när de suttit inne och förtärt sitt vinterfoder har avfallsprodukter samlats i biets tarm. De har under normala förhållande den förmågan att kunna ”hålla sig” tills lämpligt väder råder.

Luftväxlingen i bisamhället är viktigt under hela vintern. Detta förbättras genom att flusterhålet öppnas för fullt och att eventuella döda bin, som ligger där, försiktigt kratsas ut med en pinne eller böjd ståltråd i en ask. Denna åtgärd gör jag en gång i månaden under perioden januari till mars månad. Brusar bina mycket kan det bero på luftväxlingen i kupan är för dålig eller att man har för mycket packning på bisamhället. En stor procent av vinterförlusterna beror på att bina dör av kvävning. Många gamla bin dör och lägger sig på botten och täpper igen flusteröppningen. Har man nätbotten är risken betydligt mindre.

Den första yttre aktiviteten är rensningsflykten. Den sker en dag då temperaturen överskrider cirka 10 grader. I vårt avlånga land varierar rensningsflykten med upp till två månader från söder till norr. Vid denna utflykt tömmer bina tarmen från vinterns samlade förbränningsavfall. I binas, ur många synpunkter

Utkravsning av döda bin under eftervintern. Använd en pinne eller böjd ståltråd. Lufttillförseln i bisamhället är viktigt. Är de döda bina små och torra, mår samhället i regel väl.

mycket välordnade samhälle, finns nämligen ingen innetolett.

Rensningsflygningen innebär ofta stora risker för bina. Är marken beklädd med snö och stora vattenpölar finns i kupornas närhet kan många biliv gå till spillo. Man kan rädda många biliv, som är särskilt viktiga vid den här tiden, genom att skotta bort snö framför kuporna. Skotta gärna två meter framför kuporna och vårsolen gör att snö framför kuporna är borta. Det går också bra att lägga säckar framför kuporna. Således kan man rädda många dyrbara biliv om man säkerställer snöfritt framför kuporna, när rensningsflykten sker.

Tiden efter rensningsflykten

Är bisamhällena på vandringsbihus går det lätt att byta botten. Många biodlare väntar med byte och rengöring av botten till i april månad, när vädret blir bättre. Tiden efter rensningsflykten blir ofta kall, och därmed är det nödvändigt att se över omboningen av bisamhället. Flusteröppningen kan minskas något för att spara på kupvärmens. Yngelsättningen har förmodligen kommit igång och samhället behöver ombonas väl. Våt packning torkas eller bytes mot torr. Skulle utrymmet vara för stort går det att plocka bort någon ram. Men man måste vara ytterst försiktig så att bina inte ”bollar” drottningen.

Vid lämplig väderlek, i början på april månad, gör jag en foderkontroll. Det gör jag genom att känna på lådans tyngd eller öppna de två bakersta täckbrädorna. Då får jag en klar bild hur mycket foder samhället har, minst 5 kg foder bör fin-

nas. Samtidigt brukar jag byta botten i vandringsbihuset. Bottenrengöring är en sundhetsåtgärd. Bottenrengöring i trågupor är en omfattande operation och får anstå tills vädret stabiliserat sig. Den görs lämpligen i samband med vårundersökningen. Ombona samhällena väl.

Vårundersökning

Vårundersökningen görs då temperaturen visar 12-14 grader i skuggan. Vid vårundersökningen förvissas Du Dig om att bina har tillräckligt med foderförråd och att drottning finns. Drar bina frömjöl och det är varmt på täckbrädorna är ofta allt i sin ordning.

Under hela april månad bör bisamhället ha minst 5 kg foder. Det går åt mycket foder för yngelsättningen. Man får vara glad om bistrykan under hela april månad är samma. De gamla övervintrade bina dör undan och årets första ungbina intar deras plats. Först, i början på maj månad, sker normalt en ökning av bimassan. Och då måste man hänga med, utvecklingen går snabbt om drottningen är produktiv. Blir man på efterkälke vaknar snart svärm-tankarna.

Starka och friska bisamhällen som är invintrade med nytt vax från i våras har stora förutsättningar att övervintra och komma igång med vårutvecklingen tidigt. En bra ombonings efter rensningsflykten, med tillräcklig fodermängd och utrymme, finns förutsättningar för en bra start för bisamhället. Följ ovanstående råd och med en produktiv drottning är oddsen stora!

Anders Berg

Bo-Göran Nilsson föreläser vad som är utmärkande för tankar och metoder i rationell biodling.

Foto: Mats Khakhar

Kurs i utökad biodling

Kurs i utökad biodling och var man hittar tidsvinster gav inspiration åt deltagarna.

Lördagen 29 oktober, samtidigt som dagen började skymma, lämnade dryga förtioalet biodlare fyllda med tankar och inspiration Flädie Mat och Vingård. Efter en dag fylld av en tankeväckande föreläsning om hur man kan sköta sina bisamhällen på under tre timmar om året var det många som kände att det var dags att gå hem och se över den egna skötselplanen.

Till pilotomgången av kursen i utökad biodling var ursprungligen bihälso-konsulent Preben Kristiansen och Bo-Göran Nilsson kontrakterade. Tyvärr blev Preben sjuk och hade ingen möjlighet att närvara vid kursen. Att hitta en ersättare till honom visade sig inte vara så enkelt och vi fick ta beslutet att stryka den delen av kursen. Detta gjorde att med kort varsel fick Bo-Göran dra ett större lass.

Som arrangör var vi lite oroliga för att kursen skulle vara mindre attraktiv, men nästan alla som anmälde sig ville fortfarande delta i kursen fast att bihälso-biten inte kunde genomföras. Totalt var det kring 70 personer från hela Sverige som anmälde sig till kursen. Efter att de

upplysts om att kursen under våren skulle genomföras på orter som låg närmre vissa återstod drygt 40 deltagare.

Rationell biodling

Då dagen för genomförandet av kursen väl kom var det en 100 procentig upplutning av de anmälda. Efter att de hälsats välkomna presenterade Mats Khakhar tankarna med kursen och hur den passade in i Biodlingsföretagarnas arbete om att sprida kunskaper kring rationell biodling.

Efter detta tog Bo-Göran över föreläsandet. Han började med att gå igenom de tankegångar som ligger bakom arbetet med att forma sitt företag till ett rationellt biodlingsföretag. Att man måste våga utmana gamla sanningar för att kunna styra tidsåtgången.

En viktig aspekt är den skötselplan som företaget behöver ha för att dels få kontroll på vad man gör, men även planera så att olika moment kan genomföras vid rätt tidpunkt så att man kan vinna samordningsfördelar.

Utöver att veta vad och när man tänker göra olika arbetsmoment diskuterades och demonstrerades olika varianter på bikupor och redskap.

Under pauserna var där livliga diskussioner deltagarna emellan om hur man

själv gjort och hur man kunde tänka sig att göra olika förändringar.

Efter en dag full av tankar och diskussioner kring biodling gick det igenom vilket stöd deltagarna under ett år skulle ha tillgång till från Biodlingsföretagarna. För många var bekantskapen med tidningen Gadden, som delades ut i slutet av dagen, en ny positiv bekantskap. Även Biodlingsföretagarnas företagsrådgivning och möjligheten att delta på Yrkesbiodlarkonferensen i Nyköping togs emot positivt.

Inspirerade att utöka

Efter kursen har vi enbart fått positiva kommentarer kring arrangemanget. Deltagarna har uttryckt att de, även om de känner att de har massor att fundera över, känner sig mycket inspirerade inför det fortsatta arbetet och vår förhoppning är att ett flertal ska känna att de vill och kan ta ett steg och utöka sin biodling till att i alla fall omfatta några bigårdar.

Nu ser vi med tillförsikt fram mot de i vår kommande kurstillfällen i Göteborg, Stockholm, Karlstad och Gävle. Förhoppningsvis ska många fler biodlare ha möjlighet att delta vid de tillfällena och även de känna sig inspirerade till att utveckla sin egen verksamhet.

Mats Khakhar

Pollinatörerna behöver skyddas

Allt fler röster höjs om att samhället behöver agera gemensamt

ANNA AHNÉR

Pollinatörernas roll i matproduktionen är viktigt. Allt fler är eniga om att pollinatörernas situation måste lyftas upp på dagordningen och att de måste skyddas med gemensamma krafter.

I höstas publicerade en internationell grupp av forskare tio förslag på vad samhället kan göra i den vetenskapliga tidskriften *Science*. Flera av punkterna riktar sig till jordbruket eftersom det är där många av lösningarna finns. De tio rekommendationerna finns i faktarutan intill.

Rapporten som åtgärderna bygger på är skriven av IPBES (Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services) och är en global kunskapsplattform för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. IPBES har funnits i fyra år och dess uppgift är att ge underlag till beslutsfattare och samhälle för att bevara pollinatörerna. Professor Riccardo Bommarco vid Sveriges lantbruksuniversitet ingår i den internationella forskargruppen.

Det har blivit mer fokus på pollinatörerna inom fler områden.

Forskningsresultat döljs

I höstas avslöjades att Bayer och Syngenta, som tillverkar bekämpningsmedel, undanhåller resultat av fältstudier som de gjort. Resultaten som läckt ut visar att pesticider som de använder i bekämpningsmedel ger skador på bisamhällen vid höga doser. Bland annat Greenpeace och flera forskare reagerade starkt på uppgifterna och kräver att resultaten offentliggörs, skriver tidningen *The Guardian*. I den efterföljande debatten ökar enigheten om att pollinatörernas skydd behöver stärkas.

– Precis det här agerandet från företagen upplevde vi i debatten om GMO. Undanhållande av information från tillverkarna. Tillverkarna måste vara ärliga och offentliggöra sina resultat. Våra husdjur bina blir långsamt förgiftade, säger Lars

Trycket på att skydda pollinatörer ökar. Bland annat kräver biodlare tydligare märkning på pesticider.

Hellander, ledamot av förbundsstyrelsen.

Även på nära håll ökar trycket att skydda pollinatörerna. Till Riksförbunds-mötet som ska hållas i april har det inkommit en motion från Södra Hallands biodlarförening och som tillstyrks av Hallands distrikt med rubriken ”Tydligare märkning på besprutningsmedel”. Föreningen kräver att förbundet arbetar aktivt med att det blir en tydligare märkning på förpackningar på besprutningsmedel, där det ska framgå tydligt om preparatet är skadligt för bin och andra pollinatörer.

– Det finns inga standardiserade märkningskrav när det gäller bin och pollinatörer, men i EU ska det märkas om det är farligt för vattenlevande organismer. Däremot finns det användarvillkor, säger Lars Hellander, som helst vill tala om pesticider i stället för besprutningsmedel eftersom betningsmedel och granulat också innefattas då.

Nationell märkning möjlig

– När jag har pratat med Kemikalieinspektionen, är slutsatsen att en nationell märkning skulle kunna vara genomförbar även i Sverige, säger Lars Hellander.

– På till exempel Myrr står det ”Skadligt för vattenlevande organismer och kan orsaka skadliga långtidseffekter i vattenmiljön”, ingenting om pollinatörer. Är det farligt för myror så är det farligt för andra insekter, till exempel pollinerande insekter, Imidakloprid (aktiv substans i Myrr) är ett insektsmedel, säger Lars Hellander.

– Jag försöker ha en försiktig hållning, det är grundtanken i mitt jobb. Jag är ingen grön fanatiker, men för varje hot vi kan få bort från bina så är det en vinst.

Glyfosat diskuteras

Han förklarar vidare och menar att en del anser att glyfosat är ofarligt för bin för att det är ett ogräsmedel. Men i hela världen pågår en kamp för att förbjuda ämnet. Senast bordlades ett godkännande i EU av glyfosat. Glyfosat klassas som cancerframkallande av Världshälsoorganisationen WHO och Kemikalieinspektionen men EFSA, EU:s livsmedelsmyndighet, gör inte samma bedömning. Biodlarna i Hamburg vill totalförbjuda glyfosat i hela området. Ingen vet vad som händer när olika kemikalier blandas och när forskningsresultat hemlighålls?

10 sätt för samhällen världen över att skydda humlor och bin:

1. Höj standarden för reglering av bekämpningsmedel globalt.
2. Främja integrerat växtskydd där mindre mängd bekämpningsmedel används och andra metoder i stället används i första hand såsom biologisk bekämpning och åtgärder inom odlingen.
3. Ta hänsyn till indirekt och icke-dödlig påverkan vid riskvärdering av genmodifierade grödor.
4. Reglera förflyttning av odlade pollinatörer (för att minska risk för sjukdomsspridning och invasiva arter).
5. Utveckla försäkringssystem för att minska risker för lantbrukare som nyttjar ekosystemtjänster i stället för kemikalier i lantbruket.
6. Erkänn pollinering som en resurs i lantbruket.
7. Stöd lantbruk som satsar på en mångfald av grödor – diversifierat lantbruk.
8. Bevara och återskapa grön infrastruktur (ett nätverk av livsmiljöer som pollinatörer kan röra sig emellan) i odlade och urbana landskap.
9. Utveckla långsiktig övervakning av pollinatörer och pollinering.
10. Finansiera forskning i samarbete med lantbrukare för att öka skördarna i ekologiskt, diversifierat och ekologiskt intensifierat lantbruk, det vill säga där man i större grad nyttjar tjänster som nyttoorganismer, till exempel pollinatörer, bidrar med.

Källa: www.forskning.se/2016/11/24/tio-satt-att-sakra-framtidens-pollinering/

Biodlarna.se görs om.

Distrikten behöver påbörja arbetet med nya hemsidan

Biodlarna.se görs om för att bli mer modern, funktionell och användarvänlig.

Arbetet med den nya hemsidan går raskt framåt.

Det är nu dags att fylla den nya sidan med innehåll och de som är ansvariga för distriktens hemsidor behöver delta i detta arbete. De som är ansvariga för distriktens hemsidor blir kontaktade på mejl. Om det är så att ni inte får något mejl inom kort eller om ni nyligen har bytt person på posten så får ni gärna höra av er. En person för varje distrikt får inloggning och manual.

Även lokalföreningar

Möjlighet för lokalföreningar att ha sina hemsidor under Biodlarna.se finns också. Det blir ett senare steg under våren att börja fylla dessa sidor med innehåll. Ni kan redan nu fundera på om ni vill ha er hemsida under Biodlarna.se och vilken information ni i så fall vill ha där. En person behöver utses som kan ansvara för sidan och som kommer få inloggning. Det kostar inget att ha sin hemsida under Biodlarna.se.

Frågor eller support

Har ni frågor om detta eller behöver support under arbetets gång är ni välkomna att höra av er till Leo De Geer på leo@ktv.se eller 070-5915987 eller till Anna Ahnér anna.ahner@biodlarna.se, 0142-482006.

Anna Ahnér

För att stärka biodlingens position i samhället, måste vi fokusera mer på det enorma arbete som utförs av bina med pollinering, inte bara honung. Ett högre värde och position/omdöme får effekter på andra områden och värderingar.

Ersättning för björnskador

Ett exempel är det ersättningsystem som finns för björnskador på bikupor. Eller snarare brist på rättvist ersättningsystem. I dag ersätter länsstyrelserna olika inom de olika länen. Ersättningen kan vara allt från noll kronor till tusenlappar. Om ersättning ges, så beräknas den bland annat på ett bulkpris på 30 kronor kilot för honung, efter en uträkning som gjorts av Sveriges lantbruksuniversitet i en utredning från 2011. Inget om värdet på pollineringstjänsten tas upp. Det är också en svårighet att göra en beräkning på värdet av pollinering. Jordbruksverket har gjort en beräkning på alla EU-registrerade bidragsgrödor och kommit fram till att pollinatörernas värde uppgår till 500 miljoner per år. EU-registrerade grödor gäller jordbruk och bär- och fruktodlingar, men då räknas inte privata trädgårdar och allt vildväxande

som till exempel blåbär.

Regeringen har uppdragit åt Kemikalieinspektionen att undersöka en begränsad användning av växtskyddsmedel som inte är yrkesmässig. Sveriges Biodlares Riksförbund är en av remissinstanserna och har svarat på rapporten.

– Vi måste vara med i debatten och synas som riksförbund/branschorganisation.

Bifrågor i riksdagen

Lars Hellander håller på att planera ett möte i riksdagen för att föra fram frågor som är aktuella för svenska biodlare, där ibland kemikalier. Under våren ska han tillsammans med fler representanter träffa ledamöterna i miljö- och jordbruksutskottet och ordna ett frukostmöte dit fler politiker och tjänstemän inbjuds.

Källor:

IPBES rapport heter Thematic assessment of Pollinators, Pollination and Food Production och kan läsas i sin helhet eller som summering på www.ipbes.net

Artikeln i Science: Potts, S. (2016). Ten policies for pollinators. Science 354, 975-976.

VSH-bin i Sveriges trädgård!

Ett 40-tal biodlare hade samlats för Blekinges distriktsårsmöte. Platsen var som vanligt i Hasselstad bygdegård beläget utanför Ronneby mitt i Sveriges trädgård Blekinge.

Förutom att årsmöte hölls kunde besökarna ta del av den redskapsutställning som ordnats av Björn Gagner från företaget Arg som ett bi. Här gick att beskåda allt från pollenfällor till vaxsmältare. Det diskuterades livligt kring diverse utrustning och vi kunde snabbt konstatera att biodling helt klart är en materialsport.

Från förbundsstyrelsen deltog Ingmar Wahlström och informerade om vad som är på gång i förbundet; kvalitets- och utbildningsfrågor var några av de punkter som togs upp.

Projektet VSH-bin i Sverige var också inbjudet och på plats för att tala om det pågående arbetet med varroatoleranta bin. Med sina två öparningsplatser för Buckfastbin och en stark tradition av drottningodling och avelsarbete finns det här i Blekinge ett intresse för projektet. Många har anslutit sig till den kommande kvalstermätningen som ska göras med start i början av maj. Genom mätningarna kan vi få en indikation på vilka samhällen som har VSH-egenskapen och kunna använda dessa i fortsatt testverksamhet.

Avel för varroatolerans

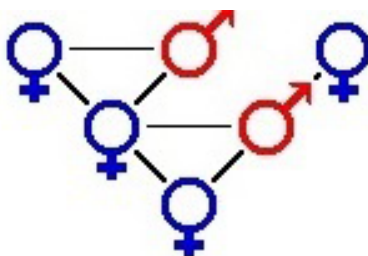
Ett bra avelsarbete för varroatolerans är viktigt för att hålla bina friska och produktiva. VSH-egenskapen tillsammans med andra hygieniska beteenden som ökar toleransen finns hos våra inhemska bin. Vi vet också att VSH-egenskapen är genetiskt betingad och går i arv. Bin med tillräckligt hög VSH-egenskap rensar ut varroan i betydande grad. Vi bör därför sträva efter att stärka denna egenskap i våra bisamhällen.

VSH-egenskapen fungerar som ett värdefullt verktyg för varroabekämpning genom bina själva och dess förmåga att hantera angrepp av kvalster. Just VSH-egenskapen är särskilt intressant då den stör och hindrar kvalsterhonan från att reproducera sig. Ett bisamhälle med stark VSH-egenskap uppvisar därmed en myck-

Ingmar Wahlström på plats från förbundsstyrelsen.

Foto: Richard Johansson

Läs mer om på www.biodlarna.se eller på projektets hemsida www.vshbin.se

et låg tillväxttakt av kvalster som annars kan ske mycket fort.

Avel med bin är en utmaning

Avelsarbete är en lång och krävande process där samarbete är en viktig del. En oro yttrades på mötet om att man var rädd att tappa andra önskvärda egenskaper på bekostnad av VSH-egenskapen. Som i allt avelsarbete kan dåliga egenskaper givetvis framträda, en viss egenskap stärks på bekostnad av en annan och så vidare. Men i ett seriöst och metodiskt avelsarbete måste man jobba med detta hela tiden. Arbetet med VSH-egenskapen är inget undantag från detta.

En annan fråga som togs upp var om honungsskörden påverkas. Samma sak här, skörden kan givetvis minska vid olika parningar men det betyder inte att hela skörden går förlorad. Egentligen är det inte heller så relevant att tala om honungsskörden under nått enstaka år. Man behöver tänka i ett långsiktigt perspektiv – välja mellan kemiska behandlingar och syror med kanske till och med utslagning av bisamhällen till följd av varrooangrepp

Buckfasts parningsplats på Aspö.

Foto: Richard Johansson

eller att komplettera behandlingar med VSH-egenskapen, som inte ger restprodukter i honung och vax. Avel för varroatolerans är för mig givet i en framtida hållbar biodling. Skulle honungsskörden eller exempelvis temperamentet påverkas (det senare har jag själv varit ute för) så kan det återställas med ett par lämpliga parningar. VSH-egenskapen är som tidigare nämnt viktig just för att få friska och därmed produktiva bin.

Mätning ett första steg

Har dina bisamhällen VSH-egenskapen? Att mäta kvalstertillväxten är det första du bör göra för att kontrollera binas utrensingsbeteende. Att mäta tillväxten av kvalster i bisamhället är enkelt och du kan delta i projektets stora mätning av kvalstertillväxt som pågår från början på maj till mitten på juli och testa dina samhällen. Det är vår önskan att så många som möjligt deltar i projektet och arbetet för varroatoleranta bin. Det enda som behövs är att man tar två biprover med cirka 60 dagars mellanrum, tvättar bina och räknar antalet kvalster man hittar samt rap-

Delta i projektet VSH-bin i Sverige och stöd arbetet för varroa-toleranta bin!

- Vi kommer att söka efter VSH-egenskapen i vår inhemska bipopulation och arbeta för att stärka den i vårt pågående avelsarbete. Arbetet med varroatoleranta bin är viktigt för en framtida hållbar biodling med friska och produktiva bin.
- Vi håller utbildning i inseminering och grundläggande genetik vid avel med bin.
- Vi utbildar via SLU biodlare till VSH-testare för diagnostisering av möjliga VSH-samhällen.
- Vi söker testbiodlare som vill jobba med att utvärdera projektets bisamhällen och ansvara för skötseln av projektets bigårdar.
- Vi samarbetar med drottningodlare som aktivt jobbar med avel för varroatolerans.
- Vi arbetar för uppbyggnad av isolerade parningsplatser för VSH-samhällen runt om i landet.

Kontakta projektet om du har frågor eller vill delta.

porterar in resultatet till projektet. Protokoll finns att fylla i på projektets hemsida. Samhällen med låg tillväxt av kvalster är intressanta för projektets VSH-arbete.

Öar för parning

Med sin fantastiska skärgårdsmiljö har Blekinge fina möjligheter till att anlägga parningsplatser för kontrollerade parningar. Sedan 1975 har det funnits säkra parningsstationer med kontrollerat material för Buckfast. Två av dessa parningsstationer är belägna här på Aspö och Hasslö i Karlskrona skärgård.

Föreningen Svensk Buckfastavel samlar avelsintresserade biodlare med ambitionen att bevara och utveckla Buckfastbin enligt Broder Adams modell. Mycket arbete läggs ner av enskilda medlemmar för utvärdering av framtaget avelsmaterial.

Etablerandet av en öppningsplats för VSH-bin och för delar av projektets testverksamhet finns med i VSH-bin i Sveriges planering för 2017.

Richard Johansson,
projektledare, 0142-48 20 05 eller
maila till info@vshbin.se

Biodlingsfrågor diskuterades i Estland

HANNE UDDLING

Så var det dags igen. Varje år i januari träffas forskare och styrelser från de nordisk-baltiska länderna under två dagar för att berätta om aktuell forskning och projekt som är på gång eller har genomförts i de olika länderna.

Ämnena varierar mycket och på 20-30 minuter ska arbete som kanske pågått i år sammanfattas på ett begripligt sätt. Bihälsostatus i Sverige från sommaren 2016 kunde Eva Forsgren lämna en preliminär rapport om. De sista biproverna kom in i december så slutresultatet kommer dröja lite.

Björn Dahle från Norge berättade om SmartBee projektets arbete och vi fick höra att man i Danmark kompletterat varroabekämpningen med en fjärde behandling (två oxalsyra-behandlingar vid stort nedfall).

Norskt digitalt biregister

Bin som pesticidbärare till växter för att slippa besprutning av grödor, Europasamarbetet Coloss redovisning av vinterförluster och hur man kan skapa fungerande digitala kartor där bigårdar registreras (Norge kan!) var andra ämnen som redovisades.

Men mycket av samtal och kunskapsutbyte sker förstås vid kaffepaus, lunch och middagar. Här finns möjligheten att tipsa om kontakter med bi-brödproducenter, pollenfabriker, havtornsodlare, drönarlarvleverantörer och mycket annat. Norska honungscentralen har höjt inköpspriset på honung med 55 procent. Det finns 5 000 biodlare i Estland som har en befolkning på 1 500 000 personer etcetera.

Det är givande att som styrelseledamot få träffa kollegor. Det vardagliga

NBBC står för Nordic Baltic Bee Council. Här är ordförande Marita Delvert tillsammans med Estlands biodlares ordförande Aleksander Kilk.

arbete vi gör får formuleras och diskuteras med likasinnade som ibland har helt andra förutsättningar och möjligheter. Tips om hur man löser problem och hur vi kan driva frågor tillsammans för att lättare kunna framföra biodlingsfrågor från vår horisont inom EU.

Aleksander Kilk som är ordförande i Estlands biodlarförening stod som värd den här gången. Tillsammans med sina medarbetare hade han ordnat en intressant, rolig, givande och professionell konferens. Vid årsmötet som hölls på torsdagskvällen valdes Lettlands biodlarförenings ordförande till NBBC:s ordförande vilket innebär att nästa års konferens kommer bli någonstans i Lettland.

App som loggbok

Då kommer vi kanske prata mer om hur vi tyckte att den danska appen/hemsidan som fungerar som en loggbok för bigården fungerar. Du kan hitta den på www.hivelog.dk. Den är gratis och vi erbjuds att översätta den till svenska. I dag finns den på engelska, spanska och danska, men det fungerar att byta språk och behålla inregistrerade data, så börja gärna använda den så hoppas vi att vi kan få till en svensk översättning. Just appen får bli exemplet på gott samarbete; Flemming Vejsnaes berättade att de byggt appen med avsikt att den lätt ska kunna översättas utan större kostnader för att kunna vara tillgänglig i flera länder. "Tänk på att göra arbetet från början på ett sådant sätt att vi kan dela med oss till varandra." var uppmaningen.

preben.kristiansen@bioplarna.se

PREBEN KRISTIANSEN
Bihälsokonsulent

Bihälsa

I september drabbades jag av Guillain-Barrés syndrom, en autoimmun sjukdom som kännetecknas av förlamning i armar och ben. Efter behandling och rehabilitering är jag nu så pass återställd att jag från och med 1 januari åter är i tjänst. Under min sjukskrivningsperiod har ett antal frågor som skickats till mig via mejl inte blivit besvarade, och det finns förmodligen även ett antal biodlare som ringt förgäves. Jag kommer under den närmaste tiden att besvara dessa frågor så gott jag kan. Nedan finns svar på och information om några av frågorna.

Bekämpning av vaxmott

Ett av de mejl jag har fått handlar om artikeln Vaxmottens hemliga liv, som var införd i Bitidningen nr 11/12 2016. I den artikeln nämns paradiklorbensen som ett bekämpningsmedel mot vaxmott i ramförrådet. Visserligen rekommenderar författaren inte direkt den behandlingen, men den rekommenderas i äldre litteratur om biodling, till exempel i Åke Hanssons bok Bin och biodling. Paradiklorbensen, som är ett hälsofarligt ämne, är fettlöslig och kan därför lätt tas upp av vax. Från vaxet kan ämnet "vandra" till honungen som bina lagrar i vaxkakorna. I Tyskland, där användning av paradiklorbensen var rätt vanlig för bekämpning av vaxmott fram till slutet av 80-talet, visade en undersökning 1990 att 51 av 109 honungsprov innehöll rester av ämnet (Wallner, 1991). Paradiklorbensen påvisades i några svenska vaxprover som analyserades i slutet av 90-talet, i mängder som helt klart kunde leda till rester i honungen. Sedan dess har ämnet inte påvisats i svenska vaxprover, och det vore olyckligt om paradiklorbensen åter skulle bli ett problem i svenskt vax. Därför vill jag upprepa det som jag skrev i artikeln Förvaring av ramar som var införd i Bitidningen nr 11 1998: **Ramförrådet skall inte behandlas med vara sig paradiklorbensen eller andra malmedel!**

Förångning av oxalsyra

Ett annat ämne, som det kommit in en del

Angrepp av vaxmott ska inte bekämpas med paradiklorbensen. Foto: Preben Kristiansen

frågor om, är förångning av oxalsyra. De flesta av frågorna kring detta handlar om vilken koncentration och mängd som ska användas i apparater som biodlare köpt från utländska företag. Studier gjorda i Schweiz för ett antal år sedan visade att effektiviteten kan variera avsevärt beroende på vilken apparat som används. Redan då fanns ett stort antal olika anordningar för förångning av oxalsyra, och sedan dess har antalet ökat. När jag har letat efter information om de apparater som jag fått frågor om, visar det sig ofta att det varken finns bruksanvisning eller försöksresultat. Detta innebär att jag inte kan besvara frågorna, och mitt råd är följande: "Om du i stället för att droppa oxalsyralösning vill behandla genom att förånga oxalsyra (sublimering är egentligen den korrekta termen) så välj en väl beprövad apparat och följ anvisningarna för den." Jag kommer vid ett senare tillfälle skriva mer om frågeställningarna kring valet av metod för behandling med oxalsyra.

Sammetsgetingen

Sammetsgeting, *Vespa velutina*, är en asiatisk bålgetingart som specialiserat sig på att leva av sociala insekter, t.ex. honungsbin. Den hittades i sydvästra Frankrike 2004 och har sedan dess spridit sig till ett antal länder på den europeiska kontinenten (Spanien, Portugal, Italien, Belgien och Tyskland). I september 2016 bekräftades ett fynd av getingen i Tetbury i sydvästra England och i oktober gjordes ytterligare ett fynd. Denna gång i Mendip Hills som ligger cirka 70 km sydväst. I båda fallen har getingarna avlivats och deras bon destruerats.

Från Jordbruksverkets webbplats (Startsida > Djur > Olika slags djur > Bin och humlor > Beskrivning av bisjukdomar) kan man ladda ner information om sammetsgetingen. Information om den finns även i artikeln Vägledning för att bevaka sammetsgetingen, *Vespa velutina* som var införd i Bitidningen nr 7/8 2014.

Sammetsgeting (*Vespa velutina*) som håller på att jaga honungsbin. Under hösten 2016 gjordes fynd av getingen för första gången på de brittiska öarna.

Foto: Preben Kristiansen

Lilla kupskalbaggen

En annan skadegörare som numera också finns i Europa är lilla kupskalbaggen (*Aethina tumida*). Den hittades i några kupor i början av september 2014 i Kalabrien i Italien. Efter detta fynd undersöktes ett stort antal bigårdar i Kalabrien och på Sicilien, och i slutet av 2014 hade skalbaggen påvisats i 60 bigårdar. Det upprättades skydds- och övervakningszoner 20 km respektive 100 km runt de olika fynden. Dessutom infördes det förbud mot att flytta följande från Kalabrien och Sicilien till andra områden inom EU: honungsbin, humlor, obearbetade biprodukter från biodling, biodlingsutrustning och honung i vaxkakor avsedd att användas som livsmedel.

Under 2015 och 2016 har det genomförts omfattande undersökningar i hela Italien. Fynd har gjorts båda åren inom skyddszonen i Kalabrien, men sedan 2014 har inga nya fynd gjorts på Sicilien. I juli 2016 bekräftades fynd av skalbaggen i fyra bigårdar som befinner sig 100 km norr om skyddsområdet kring de första fynden som gjordes i Kalabrien 2014. De ligger dock

inom övervakningsområdet som upprättades då och hittills har inga fynd gjorts utanför detta. Fynden som gjordes i juli tillhörde en biodlare som inte hade registrerat sina bigårdar. Information om lilla kupskalbaggen i Italien finns på denna länk: www.izsvenezie.com/aethina-tumida-in-italy

Vinterförluster

I Bitidningen nr 9 2016 skrev jag att data om övervintringen 2015/16 samlats in från 29 länder, och jag nämnde några av resultaten från studien. I början av december 2016 publicerades en artikel om den i *Journal of Apicultural Research*. Artikelns titel är Preliminary analysis of loss rates of honey bee colonies during winter 2015/16 from the COLOSS survey kan laddas ned från: www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00218839.2016.1260240

Referenser

Wallner K., 1991, Das Verhalten von Paradichlorbenzol in Wachs und Honing. ADIZ 25: 29-31

Ny kursplan.

Ny kursplan för boken Bin till nytta och nöje

1994 fick Sveriges biodlare en ny lärobok i biodling – *Bin till nytta och nöje*. Den har under sina tjugotvå år efterhand utökats och uppdaterats i sammanlagt sex upplagor.

Boken vänder sig främst till nybörjarna inom vårt skrå. Många läser den bara för att få en allmän inblick i biodlingens värld, men framför allt har den använts som kurslitteratur vid studiecirkelar i biodling, ibland som inspirerande bredvidläsning.

Flera olika kursplaner till boken har funnits att tillgå, men nu kommer den första officiella varianten. Det som skiljer den nya kursplanen mot övriga är att förutom sidhänvisningar till boken finns även en mängd länkar till instruktionsfilmer på YouTube, vilka nås med ett klick.

För kursledaren är kursplanen en hjälpreda när det gäller att planera de olika kurstillfällena. Här finns ett förslag på hur man kan lägga upp de teoretiska momenten i kursen. Kursdeltagarna kan botanisera bland alla YouTube-filmerna som en förberedelse inför nya avsnitt, eller för att i bilder få se företeelser som är svåra beskriva med ord.

Kursplanen laddar du hem gratis som pdf på www.alltombiodling.se/kursplan.

Carl Otto Mattson

Anmälan till Riksförbundsmöte 22 - 23 april 2017, Hotell Statt, Hässleholm.

Mötet börjar kl 13.00 den 22 april och avslutas kl 12.00 den 23 april. Lunch bägge dagar kl 12.00.

Blanketten sänds till maj-britt.jarnvall@biodlarna.se eller Biodlarna, Borgmästaregatan 26, 596 34 Skänninge, **senast 24 mars 2017**. Beställningar efter detta datum kan tyvärr **ej** tas emot.

Namn:

☐	Ombud	☐	Medföljande till ombud	☐	Styrelseledamot	☐	Valberedningsledamot
☐	Revisor	☐	Personal	☐	Inbjuden gäst	☐	Övriga

E-post:

Tfn hem: Tfn mobil:

Jag anmäler mig till följande måltider och övernattningar (sena avbokningar där Biodlarna drabbas av kostnader debiteras beställaren).

Lördag 22 april	☐	Lunch	☐	Eftermiddagskaffe
	☐	Middag	☐	Övernattning
Söndag 23 april	☐	Frukost	☐	Förmiddagskaffe
	☐	Lunch		

Biodlarna står för övernattning även natten m/n fredag och lördag för ombuden, om man klart kan påvisa att man inte har möjlighet att ta sig, i först hand med kollektivtrafik till Hässleholm till **kl 12.00** på lördagen. Om ej kollektivtrafik fungerar, gäller att man har **över 25** mils körväg enkel sträcka, för att Biodlarna ska stå för övernattningen. Informera i så fall maj-britt.jarnvall@biodlarna.se, om att extra natt behöver reserveras. För ombuden bekostar Biodlarna måltider **fr o m lunch på lördagen - gäller även vid övernattning fre-lö**.

För person som inte är ombud, valberedningsledamot, styrelseledamot, personal, revisor, sitter med i presidiet eller är av Biodlarna inbjuden gäst (inbjudna till hedersutmärkelsen bjuds på middag och övernattning), gäller följande avgifter:

Lunch	210 kr per dag
Em-fika lö	70 kr
Middag:	450 kr (3 rätters middag inkl. alkoholfri måltidsdryck, kaffe/the)
Fm-fika sö	70 kr
Logi	Enkelrum inkl frukost 910 kr
	Dubbelrum inkl frukost 555 kr/person

Logibeställning: Antalet enkelrum är begränsat, varför placering i dubbelrum kan komma att ske även om du önskar enkelrum. Tidig anmälan ger företräde till enkelrummen.

Önskar enkelrum

Önskar dubbelrum tillsammans med:

Övrigt:

Jag vill ha vegetarisk mat

Övriga upplysningar
(allergier,
handikapp-
anpassat rum etc)

Ev. betalning sker genom fakturering. Inga betalningar direkt till hotellet. **Undantaget är alla alkoholt håltiga drycker, som betalas direkt på plats av beställaren.**

Sänd gärna en beställning till Bibutiken tillsammans med din anmälan. Då tas materialet med fraktfritt till Hässleholm.

Riksförbundsmöte i Hässleholm

Riksförbundsmöte 2017 hålls på Hotell Statt, Frykholmsgatan 13, Hässleholm.

Tid: lördag 22 april kl 13.00 till söndag 23 april 12.00.

Mötet är öppet för alla medlemmar. Anmälan måste dock göras skriftligen till maj-britt.jarnvall@biodlarna.se eller Biodlarna, Borgmästaregatan 26, 596 34 Skänninge senast den 24 mars 2017, för att vi ska veta hur många som deltar – gäller både möte och måltider. Se blankett på motstående sida. OBS! Även ombud etc., måste skicka in sin skriftliga anmälan.

Övernattning på Hotell Statt är preliminärbokad för presidium, ombud, förbundsstyrelse, revisorer, valberedning, inbjudna gäster (till exempel hedersutmärkelsen) samt personal och är i och med detta i stort sett fullbokat.

Övriga deltagare ombeds därför boka eventuell övernattning själva på annat boende i Hässleholm.

Maj-Britt Järnvall,
förbundsadministratör

Tips på annat boende som man får boka själv

Hotellrum med gångavstånd:

- Hotell City telefonnummer 0451-41013.
- Hotell Göingehof telefonnummer 0451-14330.
- Hässleholmsgården vandrarhem telefonnummer 0451-12111 cirka 2 km från Hässleholm centrum.

Momsbefrielse för dig som har en försäljning på högst 30 000 kronor

Du som är etablerad i Sverige är befriad från moms om du har en försäljning på högst 30 000 kronor under ett beskattningsår. För att du ska kunna bli befriad får din försäljning inte heller ha varit större än 30 000 kronor något av de två närmaste föregående beskattningsåren.

Läs mer på vår hemsida Biodlarna.se under Bin och biodling, Fakta om biodling, Skatteregler.

Anette Irebro,
ekonomiansvarig

Frågor och svar om PuL

Då vi får många frågor ang hur våra medlemmars personuppgifter får hanteras enligt Personuppgiftslagen finns det nu Frågor och Svar ang PuL, Personuppgiftslagen, på vår hemsida under Bli medlem.

Anette Irebro,
ekonomiansvarig

Biodlingskonferens i Härnösand

Lördagen den 8 april 2017

Alla är välkomna men programmet riktar sig till vanliga biodlare, som har minst ett par års erfarenhet. Konferensen finansieras av EU-medel genom det Nationella Honungsprogrammet och är gratis för deltagarna, som dock får betala sin lunch själv.

Foto: Pixabay

Tid:
9.15-16.00

Plats:
IOGT/NTO:s lokal
Storgatan 10 i Härnösand.

Anmälan om deltagande
senast 4 april till
anmbiodlarey@gmail.com

Program

Tid	Ämne	Föreläsare
Kl 9.15	Fika och mingel	
Kl 10.00	Välkommen, presentation mm	
Kl 10.30	Bihälsa	Sture Käll
Kl 11.10	VSH-projektet	Sture Käll
Kl 12.00	Lunch	
Kl 13.00	Honung i mat och bak	Marita Delvert
Kl 14.00	Honungskvalité	Ingmar Wahlström
Kl 15.00	Etik i biodling	Alla

Viminns

Vilhelm Holmström

Biodlaren Vilhelm "Wille" Holmström har lämnat oss biodlare i Norrtälje.

Wille blev över 95 år och var biodlare i cirka 70 år.

Under brinnande krig i 1940-talets början skaffade Wille bin liksom många andra. Kanske var det för att få extra sockerransoner? Vem vet! För Willes del blev biodling ett genuint intresse som varade in i det sista. Wille var biodlarföreningen trogen hela tiden bortsett från någon kort period.

På den tiden var bina av den nordiska typen. Vissa var helt ok medans andra var stingsliga och svärmtokiga. Wille var tidigt intresserad av att skaffa drottningar som kläckte snälla, flitiga och svärmtroga bin varför han redan i början av 1980-talet bestämde sig för att införskaffa drottningar som garanterat var renrasiga. Wille bestämde sig för att börja med drottningodling för att förse sig själv och andra biodlare med bra drottningar. Wille lärde sig en hel del om stamtavlor och linjer hos drottning-

ar. Wille ordnade en parningsstation där enbart renrasiga bin fanns inom en radie av minst 3 kilometer. Där kunde även andra biodlare para sina drottningar. Inom det området hade en bonde får som gick och betade. Fåren gick helt nära kuporna och verkade inte bry sig om bina som fastnade i pälsen. "Ja, fårskallar är ju dumma" sa Wille med glimten i ögat.

Många gick nybörjar- och drottningodlingskurser med Wille som lärare. Wille hade styrelseuppdrag och var utbildningsansvarig i olika omgångar. Dessutom var han med i biodlarnas valberedning ett antal år.

I allt Wille företog sig var noggrannhet A och O. Wille dokumenterade allt som hör biodling till på bästa sätt.

Norrtäljeortens biodlare har mist en kunnig biodlare som alltid kunde ge oss goda råd.

*Norrtäljeortens Biodlareförening/
Sigmund Keskitalo*

Viminns

Otto Olsson

Älmhults Bf

Ingemar Nilsson

Örkelljunga Bf

Einar Olsson

Sösålaortens Bf

Edgar Karlsson

Bjäre Bf

Bengt Linder

Vena-Hultsfred Bf

Anders Hellström

Ydrebygdens Bf

Följ oss på
Facebook,
sök på Biodlarna

Följ oss på
Instagram,
sök på Biodlarna

Davidssons Bimaterial

med 40 år i branschen
Hullaryd, Aneby

Modernt **Vaxrenseri** med full utrustning
Samtliga **Bimaterial** till försäljning

Kontaktinformation

Telefon Fax: 0140-22144

Mobil: 0705-61 85 63

Mail: info@davidssonsbimaterial.com

Web: www.davidssonsbimaterial.com

Annonsera på hemsidan

Du kan också annonsera på biodlarna.se om du eller ditt företag önskar det. Du skickar ett original som har storleken 500x200 pixlar i GIF eller JPG-format med din beställning till anna.ahner@biodlarna.se.

Beekeeper's Selection
Upptäck skillnaden...
www.lustgarden.biz
Ventilerad proffsoverall för en skönare arbetsmiljö

BEEVITAL
Äntligen i Sverige!
för ekologisk varroabekämpning vår, höst och vinter.
Påvisat goda resultat i Europa sedan 2002

BELGOSUC
Fodret som tål att jämföras.
Finns även som **ekologiskt**.
Hög halt inverterat socker
Låg halt sackaros
Ladda ner datablad från www.lustgarden.biz och jämför med annat foder

Kicka igång dina samhällen med
CANDIPOLLINE®
GOLD
Foderdeg med steriliserat bipollen.
För drivfodring på våren, vid avläggarbildning och efter slutskattning.

Beställ din ventilerade overall redan i dag. För att försäkra dig om leverans före sommaren

Distrikt

Grannndistrikt är välkomna

Jönköpings läns biodlardistrikt *Bihälsokurs*, introduktion och del 1. Ons 8 mars kl 18.30 med bihälsokonsulenten Preben Kristiansen i Skillingaryds församlingshem, Östra Vasagatan 19 Skillingaryd. Anmälan senast den 3 mars till Elisabeth Wilhelmsson dagtid 036-166090 eller rosellplast.ab@telia.com Projektledaren Richard Johansson informerar om *VSH-projektet* onsdagen den 22 mars kl 18.30 i SV:s lokaler på Rosenlund, Huskvarnavägen 40, Jönköping. Anmälan till Ola Hellman, senast den 17 mars, o.hellman@swipnet.se eller 070-6405979. Vårdförening Södra Vätterbygdén.
Vårsmöte i Eksjö lördagen den 25 mars. Program: JV:s remiss om nya bestämmelser, försäljning och ekonomi och biodling. Kaffe och mingel från 9.30. Programmet börjar kl 10 och pågår till ca kl 15, med avbrott för lunch. Deltagarna betalar för fika och lunch plus 50:- för programmet. Anmälan senast 21 mars till Karin Altevid 070-7207463 eller karin.altevid@hotmail.com

Föreningar

Grannföreningar är välkomna

Boråsartens Bf Välkommen på *medlemsmöte*, "sommarräff fast på vintern". Temadiskussioner och allmänt surr. När: 20/3 kl 18.30. Var: Vuxenskolan, gamla textil museet.
Göteborgs Bf 2017-03-16 kl.19 *VSH Bin* Plats: Gunnilse gamla smaskola.
Högbortens Bf Sö 26/3 kl 13-15.30 *Bimöte* på Staby Gärdshotell, Högsby. Yrkesbiodlare Richard Johansson, Lyckeby, informerar om problemet med varroa, bekämpningen, VSH-bin, som rensar ut varroakvalster m.m. Richard berättar också hur han sköter sina bin. Peter Overdick, Älgult berättar om sin biredskapsförsäljning, som öppnar den 29/4. I pausen serveras kaffe.
Högländets Bf *Vårträff* med honungsrika to 2 mars kl 18 i Riksbyggens samlingslokal, Runedalsgatan 4, Nässjö. Träffens tema: Placering av bikupor i tätorter. Vi diskuterar uppropet

från Biodlings-kommittén inom SBR angående samarbete med kommunen för etablering av bisamhällen på företag m.m. Representant från kommunen berättar mera. Vi gör Nosema-kontroll i mikroskop. Tag med bakkroppar av döda bin (15-20 st från varje kupa) för analys. Skrapprov från kubbotten kan även berätta en del. Kaffe med honungsbröd. Välkomna!
Kristianstadsbygdens Bf kallar till *medlemsmöte*, ons 22 mars, kl 19. Lokal för föreningens möte är Hammars Skola, i Kristianstad. I skrivande stund är kvällens ämne ännu inte helt klart men bl.a. kommer att ges information från Distriktets årsmöte, diskussioner om vilka aktiviteter föreningens föreslår ta fram, Utflyktsmål, utbildningar m.m. Medlem som besöker mötet erhåller en gratislott. Lottvinsten är en styck drottning. Lottdragning sker under kvällens trevliga samkväm som avslutas med kaffe o kaka. Välkomna. Tänk på att besöka föreningens hemsida för mer info.
Malmöortens Bf *Biodlarträff*, Tors 23 mars kl. 19. Wowragården, Klågerupsvägen 475, 212 36 Malmö. Föredrag av Bo Lindahl : "Hur jag bedriver min biodling". Metoder och tips av en mycket erfaren biodlare. Ingen avgift, fika bjuder föreningen på. Fler träffar kommer, se www.biznet.nu/malmobiodlarna
Norrköpings och Vikbolandets Bf, *temakväll* ons 29 mars kl 18.30 i Dagsbergsgården, Ljunga. Erik Österlund pratar om och demonstrerar tymol.
Sollentuna Bf ti 14 mars kl 19 Fridshydevägen 17 *inför våren*.
Söderåsens Bf Mån 6 mars kl 19 i Stenestads Bibliotek. *Föreläsning av Bengt Nihlgård* Honungsbiets och människans hälsa.
Södra Inlands Bf Mån 6 mars kl 18. *Vårsmöte* i Kareby IS klubbstuga. Föredrag om yngelröta av Krister Linnell, biodlare, tillsynsman och representant för Svenska Biprodukter/Svensk Honungsförädling. Information från distriktets årsmöte. Lotteri. Fika till självkostnadspris. Alla intresserade är välkomna.
Södra Närkes Bf Inbjuder till *föredrag av Bert Thrybom* om varroa resistent bi och det svenska avelsprojektet VSH, sön 12 mars kl 9.45-12. Plats: Askersunds kulturcentrum Sjöängen, Askersund. Efter föreläsningen finns möjlighet att äta söndagslunch och prata bi med alla dina biodlarvänner. Anmälan senast den 28 februari till: pierre@resultatcoaching.se eller Svinnersta, Mattsa-

gården 250, 69494 Vretstorp. Ange: Namn, telefonnummer, epostadress, antal personer till lunch. Avgift exkl. lunch: 100 kronor (betalas på plats jämte lunchen som kostar 89 kronor).
Södra Vätterbygdens Bf inbjuder till *föredrag om VSH-projektet*. Projektledaren Richard Johansson informerar om VSH-projektet ons 22 mars kl 18.30 i Vuxenskolas lokaler, Huskvarnavägen 40 (Rosenlund). Föransökan till Ola H 070 640 59 79 eller o.hellman@swipnet.se, senast 19 /3. Välkomna!
Tibrotens Bf inbjuder våra och närliggande föreningars medlemmar till föreläsning om VSH-bin. Föreläsare är Bert Thrybom. Plats Allegårdens cafeteria på Fredsgatan 38 i Tibro. Tid 2017-03-09 kl 18.30. Fika till självkostnadspris kommer att finnas. Välkomna
Uddevallens Bf Välkomna till *möte* med Uddevallanejdens biodlare den 9 mars i Forshälla bygdegård kl 19. Tema: Mjöd. Kaffe med dopp serveras för 20 kr.
Varaortens Bf *Matlagning med honung*. Inspirationskväll där vi bjuds på god buffé och tips kring nya användningsområden för honung i mat. Tors 23/3 kl. 18.30 hos Mat Magnus i Larv. Kostnad 200 kr/pers. Anmälan senast 20/3 till Mikaela Jardestedt, 070-1430174, mjardstedt@gmail.com. Begr. antal platser. Grannföreningar är välkomna med förut för Varaortens medlemmar.
Vena Hultsfred Bf *Vena-träffen* 19/3 kl 15 i Vena Bygdegård. Gästtalare: Peter Karlsson och Lars Forsberg, Ligustica-gruppen. Välkomna!
Växjöortens Bf anordnar en *fortsättningskurs om biodling* med 6 studiekvällar. Start ons 29 mars. För information och intresseanmälan se www.sv.se/kronoberg. Anmälan kan också göras på telefon 0470-145 00 (Studieförbundet Vuxenskolan).
Örkelljunga Bf *Stig Hansson pratar bin* 23/3 kl 19 i biblioteket i Örkelljunga anmälan krävs 0708396833 Jonas Torkelsson.
Östra Härads Bf arrangerar en *jubileumsutställning* 9 mars-8 april i Vettanda Museum. Vi visar lite av föreningens 110-åriga verksamhet. Med fotografier samt gamla o nya föremål kommer vi belysa hur biodlingen och dess förutsättningar har förändrats under årtiondena. Utställningen öppnar kl.18 torsdag 9 mars. Välkomna!

Frö till nektar- och pollenväxter

Gurkört,
honungsört,
bovete,
olika klöverarter, m.fl.

Mogatan 6, 254 64 Helsingborg • 042-250 450 • www.olssonsfro.se • info@olssonsfro.se

Säljes material mm

Biredskap Freddy Duwe, Vårsta
Malmtorpsv. 19, 14771 Grödinge
070-5107054, info@freddyduwe.com
Öppettider se
www.freddyduwe.com

Bi & Biodlingstillbehör
Smedgatan 1, Svedala
ÖPPET: Måndag-Lördag
enligt överenskommelse
per telefon. Ring!
Se även vår hemsida för
sortiment, rabatter m.m.
www.bisvedala.se
0708-95 50 30, 0708-95 50 25

Locksigill. Flera sorter,
enkelt att beställa, snabb leverans.
www.honungssigillet.se

Kompleta och trådade ramar
Hoffman vanliga LN 120:-/10
List till LN med hylsor 350:-/50
Präglingsvals 5 mm celler 290
mm bred (22 kg) 10 543:- Se info:
www.argsommetbi.se Björn
0703293262 mejl
bjorn.gagner@gmail.com

Biredskap, Järbo Biodlarservice.
Besök vår webbshop eller vår butik
och se vad vi har att erbjuda. Tel.0290
70277 www.jarbobiodlarservice.se
info@jarbobiodlarservice.se

Nya bibottnar säljes
0702503581

Bisamhällen

Bisamhällen av buckfast på 10
ramar lågnormal säljes efter besikt-
ning i april, maj, Blekinge
0735233130

Övervintrade carnicasam. på LN
Norrtälje. Levereras efter besiktning.
Tomas Tel. 072 308 88 51

Bisamhällen LN Krainer alt. Buckfast
säljes. 2000 kr ex. moms. Lev maj
efter besiktning. 0706471821

Säljes

Kompleta inseminationsinstrument
i mån av tillgång. Kontakta Leif
Svensson 070 2831041.

Försvarets ångpanna i Örebro
Ouppakad. 3500sek.
Kent Törnkvist 070 5587444

Köpes

Kompleta inseminationsinstrument
för drottninginseminering. Kontakta
Leif Svensson 070 2831041

Övrigt

Filmer för dig som vill
lära dig allt om biodling
youtube.com/alltombiodling

RAMLIST

LN, Norsk, o Svea OB 4:00, Borråd
4:50. Hoffman, LN 5:00, Langstroth 5:25.
Tillverkning av alla förekommande
biramar. Langstrothmaterial.
Frakt tillkommer. Tel 0223/13180

avläggare.se

avläggare – paketbin – drottningar
Köp och sälj i hela Sverige

Honung köpes! Vi hämtar grovsi-
lad honung hos Dig, lånar ut tunnor och pall-
tankar. Snabb betalning - bästa marknads-
pris. Krav, ljung och skogs betalas extra.
Mats Karlsson 070-2094950
Göran Sundström 070-5664268

- Allt för biodling -
Från nybörjare till yrkesbiodlare
Välkomna till vår butik i Skåne!

Vi köper din honung & ditt vax!

AB Lindhagens Bigårdar, Norra Grönby, Anderslöv
Hemsida: www.lindhagen.se Telefon:0410-280 95

Vi köper ditt vax & din honung

Biredskap Stockholm/Arlanda/Uppsala

Hela sortimentet. Återförsäljare för LP:s Biodling

www.sigtunahonung.se 070-591 42 84 info@sigtunahonung.se

Kursdag med Bengt Nihlgård i Örnsköldsvik och Sundsvall

9.30 Mingel och fika
10.00 Honungsbin och andra pollinerare
– hur gynnas de?
11.00 Miljöfaktorer
av betydelse för bina
12.00 Lunch
13.00 Bra växter under bi-året
14.00 Honung och andra biprodukter
– kopplingar till vår hälsa.
18 mars i Örnsköldsvik på Cafe UH,
Start 09.30.

19 mars i Sundsvall, Strategens stuga
i Töva. Start 10.00
100 kr per person, fika och lunch ingår!
(Begränsat antal platser.)
Swedbankkonto 8420-2, 944 321 691-7.
Anmälan görs via e-post:
bivnorrlan@gmail.com.
Sista anmälningsdag måndag 13 mars.
Ange DAG Örnsköldsvik (18/3) eller
Sundsvall (19/3), NAMN, EPOST,
TELNR, ev. SPECIALKOST.
Det är viktigt att vi har din kontaktinfo så
att vi kan meddela ev. ändringar.
Arrangör Västernorrlands Biodlardistrikt

Biodlarna kontakt

FÖRBUNDEXPEDITIONEN

Borgmästaregatan 26, 59634 Skänninge
Tel: 0142-482000

Förbundschef

Jonas Eriksson, 0142-482001
E-post: jonas.eriksson@biodlarna.se

Förbundsadministratör

Maj-Britt Järnvall, 0142-482002
E-post: maj-britt.jarvall@biodlarna.se

Ekonomiansvarig

Anette Irebro, 0142-482003
E-post: anette.irebro@biodlarna.se

Bankgiro: 512-7113 (medlemsavgifter).
Bankgiro: 413-6149 (övriga betalningar).
Plusgiro: 86 85-0 (övriga betalningar).

Öppet: må-to: 08.00-16.00, fre: 08.00-14.00.
Lunchstängt 12.00 - 13.00.

BIHÅLSOKONSULENT

Preben Kristiansen. Tel 0142-482007.
E-post: preben.kristiansen@biodlarna.se

UTVECKLINGSKONSULENT

Peder Lilja

REDAKTÖR

Anna Ahnér – anna.ahner@biodlarna.se
Gårdsjögatan 1D, 69632 Askersund
0142-482006

PRENUMERATION PÅ BITIDNINGEN

Tidningen är en medlemsförmån för medlemmar i Biodlarna. Du kan också prenumerera separat på Bitidningen. Du betalar då 500 kr för ett helår (inom Sverige) på pg 86 85-0 till SBR.

ARTIKLAR OCH MÖTESNOTISER TILL BITIDNINGEN

Skickas till redaktörens adress. Författarna ansvarar för innehållet i sina artiklar, som ej behöver återge redaktionens eller förbundets mening. Ett år efter utgivning av den tryckta tidningen läggs denna ut på SBR:s hemsida biodlarna.se

ANNONSER TILL BITIDNINGEN

Till Bitidningens redaktör. Se adresser och telefon och e-post härintill. Annonsspriser se information här nedan.

WEBBANSVARIG

Anna Ahnér, Tel 0142-482006.
anna.ahner@biodlarna.se

MODERATOR SBR:S FORUM

Mats Jedmo, 072-7366130
E-post: mats@orustodlarn.se

Biodlarnas BIBLIOTEK

Ultunabiblioteket, SLU, Box 7071,
75007 UPPSALA. Tel vx 018-671000.
Låneböcker beställs genom ditt lokala bibliotek.

FÖRBUNDSSTYRELSE

Förbundsordförande

Marita Delvert,
Grevgatan 35, 11453 STOCKHOLM
Tel. 0736-737428.
marita.delvert@biodlarna.se

Vice förbundsordförande

Sture Käll, Målskog,
56391 GRÄNNA. Tel 073-8345016.
sture.kall@biodlarna.se

Styrelseledamot: Lars Hellander,
Blackebergsplan 10, 168 49 Bromma.
Tel 070-2163390.
lars.hellander@biodlarna.se

Styrelseledamot: Monica Selling,
Dale Prästgård 305, 47492 Ellös. 073-8458515
monica.selling@biodlarna.se

Styrelseledamot: Ingmar Wahlström,
Östra Karsbo 502, 37045 Fågelmarå.
Tel 070-9929330.
ingmar.wahlstrom@biodlarna.se

Styrelseledamot: Hanne Uddling,
Vansö Rosenborg, 64592 Strängnäs.
Tel 073-3341418
hanne.uddling@biodlarna.se

Styrelseledamot: Viktoria Bassani,
Lilla vägen 12, 23591 Vellinge. 0706-249672
viktoria.bassani@biodlarna.se

Styrelseledamot: Richard Brolin
Karlagatan 24 A Lgh 1101, 53132 Lidköping
070-6692872. richard.brolin@biodlarna.se

Styrelseledamot: Ingevald Holmqvist,
Ostronstigen 8, 94135 Piteå. 070-3191451.
ingevald.holmqvist@biodlarna.se

Annonstaxa

KOMMERSIELLA ANNONSER

Ta kontakt med Bitidningens redaktion. anna.ahner@biodlarna.se
Tel 0142-482006.

Uppslag (två sidor): s/v 18.000:-, 4-färg 21.000:-.

Baksidan: format - hela sidan utom 7 cm överst av sidan: ej s/v, 4-färg 15.000:-.

Helsida (1/1): s/v 9.900:-, 4-färg 12.900:-.

Halvsida (1/2), format - 183 mm bred x 130 mm hög, 120 mm bred x 200 mm hög, eller motsvarande: s/v 5.400:-, 4-färg 7.400:-.

Kvartssida (1/4), format - 183 mm x 65 mm, 120 mm x 100 mm, 57 mm x 210 mm, eller motsvarande: s/v 3.000:-, 4-färg 5.000:-.

Åttondelssida (1/8), format - 120 mm x 50 mm, 57 mm x 105 mm: s/v 1.700:-, 4-färg 3.000:-.

Sextondelssida (1/16), format - 120 mm x 25 mm, 57 mm x 50 mm: s/v 600:-, 4-färg 1500:-.

Mini-annons (1/32), format - 57 mm x 25 mm: s/v 300:-, färg 500:-.

Färgsidor. Färg kan erhållas på alla sidor.

Rabatter. 3 på varandra följande identiska annonser ger 10% rabatt. 6 på varandra följande ger 25%.

Annonsmaterialet lämnas normalt i färdigmonterad form med eventuella bildfiler och i aktuella fall färgfördelade sådana på CD-skiva (glöm ej typsnitten). Det kan också lämnas som positivt pappersoriginal eller som film. Om materialet lämnas i form av manuskript och bildoriginal uttas skanningskostnad för bilder med 100:-/sv-bild och 250:-/4f-bild. För åttondelssideannonser och större tillkommer dessutom i sådant fall layoutkostnad efter överenskommelse.

Publicering. Inskickad annons publiceras i nästkommande nummer med hänsyn taget till datum för manusstopp, om inte angivelse om senare publicering anges.

RADANNONSER

Radannonser placeras löpade efter varandra och tillsammans i slutet av tidningen under huvudrubriken "Marknadsplatsen". De samlas under ämnesrubriker. Inga bilder tas in här.

Utseende. Stilen är fast, 7,5 p DIN, och spaltbredden 42 mm. Det ger ca 30 bokstäver per rad. Minimistorleken på en radannons är 2 rader/50 kr. De första 1-3 orden i annonsen blir i fetare stil. Det normala avståndet mellan två annonser är en blankrad.

Betalning. Radannonser skall betalas in i förskott via plusgirot. Betala i god tid så att annonsen kommer fram före manusstopp.

Pris: 25:-/rad. På radannonser ges ingen mängdrabatt.

Storlekar: Exempel: 2 rader (- 60 bokstäver) - 50:-, 3 rader (ca 61-90 bokstäver) - 75:- och 4 rader (ca 91-120 bokstäver) - 100:- kr.

Gratis. Två radannonser/år om högst 3 rader är gratis för medlem.

Annonsmaterial. Gratisannonser mejlas eller skickas med post till redaktören. Övriga radannonserna skickas via plusgiro till SBR, pg 86 85-0, med annonstexten angiven på blanketten. Ange antalet rader och antalet bokstäver. Radannonser som inte får plats på meddelanderutan på inbetalningskortet kompletteras med separat inskickad annonstext, via e-post eller brev. Betalning kan också ske via plusgiro eller bank över internet. Då behövs separat inskickad text med e-post, med uppgifter så att betalning och text kan identifieras att höra ihop. Ange noga på inbetalningskort då sådant används och med annonstext, om denna skickas separat, så att dessa kan identifieras att höra ihop.

Publicering. Om inget annat anges tas annonsen in i nästkommande nummer med hänsyn taget till ankomsten och manusstopp.

Posttidning B — Bitidningen

Tryckort: Kalmar

**Obeställbar tidning återsändes till SBR:s exp.,
Borgmästaregatan 26, 596 34 Skänninge.**

Dit anmäles även adressändringar.

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning återsändes försändelsen med den nya adressen angiven på tidningens framsida, dvs ej på adressidan.

Erbjudande från BiButiken:

Beställ på www.biodlarna.se eller ring Biodlarna direkt på telefon 0142-482000. • Alla priser inkl frakt.

• Undvik faktureringsavgift genom att betala säkert med konto/kreditkort i vår nätbutik.

• Vid betalning mot faktura tillkommer 30 kr i faktureringsavgift

Pussel

Art nr 53717

39 kr

Pris inkl frakt

Ordinarie pris: 49 kr
inkl frakt

Pussel med vacker bi-bild
och Biodlarnas logga.

7 bitar

18 x 14 cm

Tillverkat i Europa av
återvunnen kartong.

Funktions t-shirt

Art nr 53720

200 kr

Pris inkl frakt

Ordinarie pris: 250 kr inkl frakt

Blå funktions t-shirt i dam- och herr-variant. I funktionsmaterial som transporterar bort fukt från kroppen.
Dam M/L/XXL
Herr M/XXL/3XL

Kylväska

Art nr 53616

Funktionell kylväska med Biodlarlogo.
Rymmer även flaskor.
Slitstarkt material med tåliga axelremmar.
Storlek: 380 x 190 x 280 mm
Material: Polyester

259 kr

Pris inkl frakt

Ordinarie pris: 399 kr
inkl frakt

